

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
Fakulta humanitních studií
Institut mezioborových studií Brno

**Kriminalita v neúplných či rozvrácených
rodinách z hlediska práce policisty ČR**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce:
Mgr. Jiří Souček

Vypracoval:
Michal Nitkulinec

Brno 2007

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Kriminalita v neúplných či rozvrácených rodinách z hlediska práce policisty ČR“ zpracoval samostatně a použil jen literaturu uvedenou v seznamu literatury.

Praha 10.2.2007

.....
Michal Nitkulinec

Poděkování

Děkuji panu doc. Ing. Antonínu Řehořovi, Csc. a panu Mgr. Jiřímu Součkovi za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytli při zpracování mé bakalářské práce.

Také bych chtěl poděkovat své manželce Janě Nitkulinecové za morální podporu a pomoc, kterou mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce, a které si nesmírně vážím.

Michal Nitkulinec

OBSAH

Úvod	5
1. Rodina a její funkce	7
1.1. Nefunkční rodina	7
1.2. Neúplná rodina	9
1.3. Rozvrácená rodina	10
1.4. Dílčí závěr	11
2. Vztahy rodičů a dětí	12
2.1. Nedostatek vztahů	12
2.2. Konflikty	13
2.3. Patologické jevy	16
2.4. Dílčí závěr	17
3. Kriminalita dětí a mládeže	18
3.1. Kriminalita nezletilých	19
3.2. Kriminalita mladistvých	20
3.3. Kriminalita mladé generace	21
3.4. Dílčí závěr	22
4. Kriminalita nezletilých	23
4.1. Alkohol a toxikomanie	24
4.2. Krádeže a loupeže	25
4.3. Pohlavní zneužívání a znásilnění	26
4.4. Dílčí závěr	27
5. Prevence kriminality	28
5.1. Předcházení nežádoucím jevům	29
5.2. Výchovné prostředky	30
5.3. Zákonné prostředky	32
5.4. Dílčí závěr	36
Závěr	38
Resumé	41
Anotace	42
Seznam použité literatury	45
Seznam příloh	46

Úvod

V dnešní uspěchané době se může zdát, že se mnohých z nás problémy ostatních netýkají. Opak je pravdou. Nejnovější statistiky uvádějí, že se v České republice rozvádí každé druhé manželství. Je to alarmující skutečnost o to víc, že se dotýká našich dětí, tedy generace, která by měla v budoucnu vést naše kroky. Všichni se musíme přičinit o to, abychom je na cestu životem připravili co nejlépe.

Kdo jiný by se měl o to postarat, než jejich rodiče. Jak to může v budoucnu vypadat, když polovina dětí vyroste takřka samostatně, nebudou mít oporu v rodině, nebudou mít příklady ve svých vzorech, nebudou vědět, jak řešit svízelné životní situace? A toto je výčet jen minima toho, co všechno úplná a dobře fungující rodina poskytuje. Jedná se tedy především o zachování funkcí rodiny. Stává se samozřejmostí, že život s jedním z rodičů je normální. Přibývá dětí, které se musí starat samy o sebe, protože žijí v neúplné rodině.

V jiných případech jsou otec nebo matka pracovně tolik vytíženi, že jim na chod rodiny a především na výchovu dětí nezbývá čas. Stále častěji jsme svědky toho, že rodiče uplácejí své děti. Místo toho, aby se jim věnovali, poskytnou jim finanční hotovost, aby se zabavili samy. Stačí se podívat do provozoven rychlého občerstvení jako jsou Mc Donald a KFC. Zde tráví spousta dětí převážnou část svého volna. Mimoškolní aktivity takřka vymizely. V mnoha případech jsou finančně tak náročné, že jsou pro rodiče nedostupné.

Děti z nefungujících, neúplných nebo rozvrácených rodin hledají v mnoha případech oporu ve svých vrstevnících. Vznikající party jim poskytují tolik potřebnou soudržnost, která jim doma chybí. Velice často se potom stává, že dochází ke vzniku různých patologických jevů. Začíná to pozvolna na základních školách záškoláctvím, šikanou, drobnými krádežemi, lehkými drogami atd. Čím dál více je na základních školách populární kouření. Odtud je jen krůček k experimentování s marihuanou, která je v dnešní době lehce dostupná. Děti si jí obstarávají z financí rodičů, ale ve většině případů drobnými krádežemi, které se stupňují.

S těmito jevy souvisí samozřejmě i zhoršení prospěchu. Takové dítě po ukončení základní školní docházky najde uplatnění v nejlepším případě někde v učňovském středisku. Praxe je taková, že se veškeré snažení pedagogických a výchovných pracovníků mívá účinkem. Kriminalita mládeže má vzrůstající tendenci. Je to z důvodu časté nefunkčnosti prevence, ale také především proto, že nefungují téměř žádné represivní složky. Kde neexistuje postih není důvod k tomu přestat. Tím v žádném případě nechci říct, že by se mělo jen trestat.

Začít se musí u těch nejmenších, tedy u našich dětí. Dle statistik je nejvíce rozvodů u mladých manželství v prvních pěti letech. Pokud se nám podaří docílit toho, aby se tato manželství udržela pohromadě, docílíme i toho, že naše děti budou mít oba rodiče, kteří se o ně mohou společnými silami postarat a pokusit se zajistit jim řádnou budoucnost. Pokud by náš stát poskytl mladým manželstvím možnost rozvoje, ubylo by rozvodů, tedy neúplných a rozvrácených rodin. Ubylo by dětí, které se o sebe musí postarat samy.

Je zřejmé, že nefunkční rodina nestačí na výchovu svých dětí. Těmto dětem je potřeba podat pomocnou ruku a věnovat se jim jak ve škole, tak i v mimoškolních činnostech. Věnovat se rozvoji volnočasových aktivit, pokusit se děti zaujmout, zabavit, vysvětlit jim, co smějí a co by pro ně mělo být naopak tabu. Na základních školách je ve větší míře seznamovat se základy morálky a etiky.

Tyto vědy jsou v osnovách základních škol na ústupu a mnohým žákům jejich základní pojmy nic neříkají. Je rovněž nutné věnovat se více prevenci kriminality. Seznamovat širokou veřejnost se škodlivostí drog. Seznamovat mládež co nejvíce s těmi nejhoršími případy, aby jim bylo jasné, kam až může experimentování dojít. V co nejširší možné míře, vzhledem k rozumovým schopnostem seznamovat děti na základních školách s trestní odpovědností za ty trestné činy, kterých se nezletilí a mladiství nejvíce dopouštějí.

Ať chceme nebo ne, vědomí sankce často znemožní nebo odradí potencionálního pachatele od spáchání trestného činu. Prevence kriminality u dětí a mládeže velice úzce souvisí s možností vědění a s potlačením nevědomosti.

Základními otázkami jsou:

- problematika vztahů mezi rodiči a dětmi, důvody vzniku kriminality u nezletilých a mladistvých
- problémy vzrůstu kriminality u dětí a mládeže v souvislosti s narušením funkcí rodiny
- postupy policie a dalších subjektů při kontaktu s dětmi a mládeží, kteří se dopouštějí trestné činnosti
- řešení a východiska, které by mohly být nápomocny postavení orgánů činných v trestním řízení vůči nezletilým a mladistvým
- problematika hranice trestní odpovědnosti u nezletilých a mladistvých
- prevence vzniku kriminality u nezletilých a mladistvých

1. Rodina a její funkce

Hlavním smyslem rodiny je reprodukce. Usnadňuje péči o děti a jejich výchovu, je biologicky důležitá pro zachování lidstva. Je to první a závazný model společnosti s jakým se dítě setkává. Formuje jeho osobní vývoj a postoj ke všem dalším skupinám, snaží se formovat dítě podle vlastní tradice. Normy každé rodiny se vždy nějak odchyľují od norem průměrných.

V minulosti bylo provedeno mnoho pokusů o přesunutí rodičovské péče na jiné osoby či skupiny, ale nikdy se tato řešení v praxi neujala. Dítě ke svému vývoji potřebuje kromě zajištění primárních potřeb jako je například teplo nebo nasycení, také stabilní prostředí, tedy domov a přítomnost stabilních osob, čili rodičů. Rodiče by měli být na vývoji dítěte vysoce citově angažováni. Dítě i rodič se spolu ztotožňují, podporují se, spoléhají se na sebe, dostávají se do konfliktů.

Dnešními trendy současné rodiny je odkládat sňatky a rození dětí na co nejpozdější dobu. Z toho pramení větší míra zakládání neformálních rodiny, tedy bez legálního sňatku. Tato nesezdaná soužití jsou někdy i spokojenější než sezdané páry, ale v čase se ukazují jako méně stabilní. Dalšími trendy oproti době minulé je zvyšování rozvodovosti, pokles dalších manželství po rozvodu, tendence omezovat počet dětí v rodině, případně nemít děti vůbec a v neposlední řadě prodlužování doby, po kterou žijí děti a rodiče spolu. Téměř všechny tyto trendy ukazují na sílící prosazování zájmů individuálních nad zájmy rodiny.

V prvním, velmi odpovědném období člověka přísluší rodině rozhodující role při výchově plně hodnotného člena společnosti. Od toho, jak dítě prošlo dětstvím, kdo jej vedl za ruku v dětských letech, co se dostalo do jeho rozumu z okolí, které ho obklopovalo, od toho závisí v rozhodující míře, jakým člověkem se stane v dospělosti.

Nikomu ani nemůže být lhostejné, vychovává-li rodina morálně i charakterově nestálého jedince s deformovanými názory na život. Svým způsobem tedy člověka, u kterého se mohou vytvořit předpoklady vedoucí k nerespektování a k porušování zákonů. Proto výchova v rodině nemá a ani nemůže mít soukromý charakter, ale je vážnou společenskou funkcí a plněním zodpovědné občanské povinnosti.

1.1. Nefunkční rodina

Mezi šťastnou a nešťastnou rodinou nemusí být výrazný rozdíl v počtu konfliktů a různých problémů, ale v dovednosti při jejich řešení a odstraňování. Ani u šťastných manželství nelze předpokládat, že by proběhly bez jakékoliv krize. Jedná se o to, že se v nich krize nenechá přerůst a že celou dosud fungující rodinu nezničí.

Krize v manželství jsou katastrofou manželského a rodinného života a obvykle končí rozvodem. Vždy je potřebné společné úsilí obou manželů, případně i celé rodiny k brzkému ukončení každého nedorozumění. Klíčem k řešení rodinných krizí je naučit se vcítit se do druhého, naučit se vnímat jeho život tak, jak on jej prožívá.

Mezi příčiny krizí, které manželé nemohou zvládnout odstranit sami, patří závislost na alkoholu, na drogách, poruchy duševní, případně sexuální nebo dlouhodobá opakovaná nevěra. V takových případech je potřebné vyhledat pomoc odborníků. Manželská krize se objevuje také v době přechodu ze zamilovanosti ke zralé manželské lásce. V důsledku jejího nezvládnutí bývá dost velké procento manželství zbytečně rozváděno do pěti let od svatby.

Již v prvním roce manželství se odkrývají falešná očekávání, nesplněné nereálné představy, které se zdaly být reálnými při vstupu do manželství. Může jít i o protichůdná a proto neslučitelná přání. Představy se týkají různých nároků na partnera. Vede to k požadavkům, aby se ten druhý snažil představy splnit. Poté následují výčitky nebo kladení různých podmínek, které mohou vyvrcholit hrozbou trestu, případně trestem samotným.

Čím větší je naléhání, tím větší následuje stažení partnera a ochladnutí vztahu. Příčinou některých očekávání bývají zvyklosti v původní rodině. Bývá předhazováno, jak co dělal rodič opačného pohlaví a podobné jednání se očekává i od partnera. Takové měřítko je ovšem špatné. Provokativní chování v souvislosti s očekáváním bývá zpočátku neuvědomělé a týká se většinou různých návyků. Větší problémy jsou tehdy, týká-li se očekávání jiného pořadí hodnot.

Krize někdy vznikají ze zcela malicherných příčin, které se v jiném manželství tolerují. Velikost příčin, z nichž vzniká krize, si určují manželé sami tím, nakolik se respektují, nakolik jsou snášenliví a trpěliví. Ke krizím přispívá hněv, častý v projevech afektu, znevažování druhého, netaktní odmítání jeho návrhů, nečestné jednání a další negativní chování. Jsou to například podněty k vyvolání zlosti, aniž je sám partner hlavní příčinou. Problém opakujících se zlostných výbuchů je potřeba si uvědomit, snažit se o problémech hovořit a z negativní náklonnosti se za pomoci partnera vymanit.

Různé negativní projevy velice často ohrožují dobré fungování manželství a rodiny. Jedním z negativních projevů, které mohou manželské soužití narušovat, je tzv. "čtení myšlenek". Jedná se o zlozvyk, kdy se partner stále snaží mluvit za druhého, domnívá se, že do toho druhého vidí a že to za něj řekne lépe.

Rozdílný postoj můžeme vidět také v otázce osobní autonomie. Tam, kde se její rozvoj podporuje, se členové rodiny dovedou těšit ze vzájemné blízkosti. Kde je však vyslovení rozdílného názoru považováno za věc nebezpečnou, tam se bude vyskytovat úzkost, případně bude klíčit vzpoura a nenávisť a to právě pro pocit ohrožení osobní autonomie. V rodinách, které jsou funkční, bývají děti povzbuzovány k vlastním rozhodnutím a učí se tak odpovědnosti za to, jak rozhodují. V takových rodinách mohou s něčím nesouhlasit i děti a přitom nedojde k narušení rolí jednotlivých členů.

U rodin s narušenou funkcí nebývá podpora k vlastním rozhodnutím. Pokud se vyskytnou, jsou výrazně tlumena. To může zvláště u dětí vést ke vzniku pochybnosti o sobě, o svých hodnotách a vytvoření nedostatku sebedůvěry. Mezi takové rodiny se řadí i ty, v nichž se vyskytuje smazávání generačních hranic. K tomu dochází často podlézavým způsobem, kterým chtějí rodiče svým dětem dělat téměř rovnocenné partnery, místo toho, aby jim zůstávali přirozenou autoritou.

1.2. Neúplná rodina

Ne každé dítě má štěstí vyrůstat s péčí a láskou obou rodičů. Je to situace, kdy se rodiče rozvedou nebo je jeden z rodičů mimo domov nebo zemřel. Dítě by mělo mít pro svůj zdravý psychický vývoj oba rodiče. Nejedná se jen o jejich fyzickou přítomnost, ale především o pozitivní emoční vazbu k matce i otci.

Počet nestarajících se otců nebo matek, tedy neúplných rodin, je obrovský a roste. Naše společnost ke zdravému rozvoji potřebuje, aby všechny děti mohly vyrůstat s láskou a s důvěrou v rodiče, v osoby se kterými žijí, na něž jsou odkázáni a samozřejmě v přiměřeně odpovídajících podmínkách. Lze souhlasit, že není vhodné udržovat manželství a pro rozvoj dětí není dobré prostředí, v němž je rodič zatížen nadměrným sobectvím, alkoholovou, drogovou a jinou závislostí, psychopatologickou úchylnou nebo fyzickým násilnictvím.

Soudy připouštějí rozvod jako právoplatný akt v zájmu společnosti. Při posuzování berou přednostní ohled na zájmy nezletilých dětí. Společnost a zodpovědné orgány se často tváří, jako by tyto děti a rodiče, které po rozvodu přejímají zátěž za dva, přestali existovat. Péče o děti, zvláště pak v neúplných rodinách by měla být středem pozornosti nejen u osamělého rodiče, ale i u okolí. Péče o děti a rodina, nevyjímaje neúplnou, kde pečující rodič je mnohem více zatížen psychicky, fyzicky i časově, je stále základem perspektivního fungování státu.

Nejen zákony, pomoc proti násilí, ale i vše, co šetří osamělým rodičům čas, co podporuje jejich autoritu, jim významně pomáhá v péči o jejich děti. Může společnost osamělým rodičům pomoci? Může. Především tím, že nebude hodnotit jen jejich chování a důvody, které smetly jejich manželství. Potřebují naši morální podporu, potřebují vědět, že se svým problémem nejsou sami. Potřebují podat pomocnou ruku v situacích, které nejsou schopni zvládnout sami a to daleko více, než rodiny, kde si rodiče mohou pomáhat vzájemně a podporovat se navzájem.

Vědomí matky nebo otce, že je právoplatným plnohodnotným členem společnosti právě z důvodu péče o dítě, je činí silnějšími ve zdravé výchově, dává jim odvalu v zájmu dětí ukončit vztah tam, kde převládá násilí a týrání. Sociálně zdravé děti jsou jedním z předpokladů zdravé budoucí společnosti a úcty i ke stáří. Tedy i nám se tato naše malá pomoc - úcta k osamělému rodiči pečujícímu o děti - v budoucnu vrátí.

V případě rozvodu je dítě ať už vědomě nebo nevědomě vtahováno do všech situací, které se v rodině dějí a je tak říkajíc postupně na celou situaci připravováno. Některé děti se umějí vyrovnat s potížemi, které nastanou, někdy také své pocity obratně skrývají. Nejedná se však jen o děti z rozvedených manželství. Daleko více mohou trpět děti, kde jeden z rodičů zmizí „bez přípravy“. V případě nemoci, úrazu a následného úmrtí dítě vnímá situaci jako značně nespravedlivou.

Hromadí se v nich smutek a hněv. Pocit ztráty, s nímž se musí vyrovnat, může a zpravidla i ovlivňuje mnoho různých oblastí jejich následujícího života. Takové dítě přišlo o zázemí úplné rodiny, s obtížemi se dívá dopředu a jeho sebevědomí rychle klesá. Má pocit, že se liší od ostatních a propadá pocitům bezmocnosti. Ztrácí radost ze života a nedokáže se radovat vůbec z ničeho. Opět je zde na místě pomoc odborníků a to až do doby, než se rodina začne zotavovat.

1.3. Rozvrácená rodina

Pro zdravý vývoj každého dítěte je nejdůležitější prostředí, ve kterém vyrůstá. Na děti mají prvořadý vliv dvě prostředí - domov a škola. Co si sebou do života odnesou, to se odvíjí od kvality zázemí, míry podpory prostředí a stupně spolupráce. Jsou-li okolnosti příznivé, dítě bude mít k sobě dobrý vztah, bude se přijímat, bude mít kladný poměr k životu a bude se kladně stavět k nejrůznějším aktivitám.

Že události v rodině mají vliv na děti, ví dnes téměř každý. Míra vlivu rodinného prostředí na dítě závisí do jisté míry na věku. Nejmněji jsou ovlivněny děti staré tři až šest let, tedy v předškolním věku. Dopad konfliktů mezi rodiči ovšem nevynechává žádnou věkovou skupinu a děti jej všeobecně špatně snášejí. Děti vyrůstající v takovémto prostředí častěji trpí úzkostí, depresí a nebo samy bývají agresivní.

Nejvíce trpí děti z rozvrácených rodin s problematikou násilí. Je potřebné uznat legitimitu jejich potřeb a vidět jejich obtíže pod vlivem dysfunkčního rodinného prostředí. Děni v rodině ohrožuje rozvoj pozitivních charakterových vlastností. Některé osobnostní rysy mají vliv na výkon ve škole, jiné zase ovlivňují vztah k lidem a na obojí má násilí v rodině bezprostřední negativní vliv.

Výzkumy potvrzují, že rozumový vývoj dítěte nebývá rodinnými nesváry vážněji narušen. Podstatně více ovlivňuje chování dítěte. Dítě ve škole často notoricky zlobí, což není příznivé pro rozvoj intelektu a osvojování si nových znalostí. Stres a úzkost dítěti brání poznat, jaké chování se od něj ve škole očekává a jak se budují vztahy se spolužáky. I když bylo řečeno, že rodinný nesoulad více ovlivňuje chování dítěte než vývoj jeho rozumových schopností, v podmínkách vyučování jde o pojmy spolu těsně související. Škody v oblasti sociální se zcela jistě projeví na zhoršujícím se školním prospěchu dítěte.

U dětí z rozvrácených rodin nacházíme agresivitu v míře daleko větší, než je tomu u dětí z rodin spořádaných. Analýzou vlivu disharmonického rodinného prostředí na chování členů rodiny se zabývalo již mnoho studií. Zjistilo se, že se zde objevují dvě základní tendence, buď je to sebeovládání nedostatečné - nadměrná agresivita a předvádění se, nebo sebeovládání přehnané - potlačení přirozených emocí a popření pocitů.

Násilí v rodinách není jen zdrojem stresu. Zanechává stopy i na sebeúctě dítěte. Sebeúcta odráží míru našeho přesvědčení o vlastní hodnotě, schopnostech, významu a úspěšnosti. Bylo zjištěno, že vysoká sebeúcta souvisí s dobrými studijními výsledky. Naopak při nízké sebeúctě nacházíme častěji horší prospěch. Sebeúctě dítěte ovlivňuje celá řada faktorů. Jedním z nich je násilí v rodině.

Násilí v rodině také vyvolává posuny v rolích a vztazích mezi jednotlivými členy rodiny. Stává se, že dítě často přebírá roli dospělého, například převezme odpovědnost za péči o mladší sourozence, vede domácnost, stará se o pohodlí ostatních, utěšuje je apod. Důsledkem předčasného převzetí odpovědnosti je mnohdy pocit bezmocnosti a nedostatečné kontroly nad situací.

U dětí staršího školního věku a v době dospívání se přidává další důležitý vliv a to jsou vrstevníci. Jejich vliv postupně sílí, až přehluší vliv rodičů a učitelů. Poznámky spolužáků jsou čím dál směřovanější a působí jako důležitá zpětná vazba při utváření představy o vlastním "Já". Způsob komunikace s vrstevníky do značné míry odráží kvalitu rodinného prostředí.

Domov je místem, kde se učíme komunikačním vzorcům uplatňovaným ve vztazích s okolím, především se školou a se svými vrstevníky. Dítě z rozvrácené rodiny obvykle přejímá nevhodné postupy, což se odráží na kvalitě jeho vztahů. To je znát nejen ve škole, ale i v jeho dalších životních etapách a vztazích.

1.3. Dílčí závěr

Samotný počet dětí zasažených rozpadem vztahu rodičů vytváří nesmírný problém, který vyžaduje vynalézavá řešení. Při jejich hledání bychom neměli zapomínat na dva důležité aspekty, kterými by se měli řídit rodiče:

- a) měli by vyslechnout a respektovat názory svých dětí
- b) měli by brát větší ohled na vnitřní pocity svých dětí

Pokud se rozhoduje o budoucnosti dětí, je nutné najít způsob, jak vyslechnout jejich názory a přání. Je vhodné vytvořit takovou situaci, kdy se děti nebudou bát vyjádřit své pocity. Děti by měly dostat od svých rodičů informace, kterým budou rozumět. Tyto by měly být pravdivé, nezkrácené a úplné. V případě potřeby je také nutné těmto dětem z nefunkčních, neúplných nebo rozvrácených rodin podat pomocnou ruku.

Kvůli dětem je důležité ukončit vzájemnou nevraživost, která panuje mezi manžely. Projevované nepřátelství může napáchat velké škody. Rodičovská odpovědnost vyžaduje vzájemnou spolupráci. Tam, kde na to rodiče nestačí, by se měly zapojit především státní, ale i nestátní organizace. V první řadě škola, tedy učitelé, kteří mají k dítěti nejbližší. Dále potom odbor sociální péče o děti, pedagogicko-psychologické poradny, dětské lékaři, odborníci z řad pedagogů a psychologů a v neposlední řadě my všichni, jelikož je v našich dětech budoucnost našeho bytí.

2. Vztahy rodičů a dětí

Vztahy v rodině a hodnoty, které rodiče přijímají a podle nichž jednají, utvářejí v dětech morální a osobnostní vlastnosti, jejich vztah ke vzdělání, představy o osobním životě a uplatnění v zaměstnání. Rodina má tedy ve výchově dětí významnou úlohu. Přebírá odpovědnost za výsledky jejich výchovy a vzdělání. V rámci svých možností rozhoduje o způsobu a délce vzdělávání svých dětí.

Optimální podmínky pro výchovu svých dětí poskytuje úplná rodina, tj. rodina, kde jsou oba rodiče, kteří se stejnou měrou na výchově podílejí. V rodině, kde je více sourozenců, musejí rodiče rozdělit svou pozornost na více dětí. Každé dítě by mělo být vedeno k tomu, aby své potřeby upravovalo v souladu s potřebami ostatních členů rodiny. Díky svým sourozencům získává zkušenosti ze vzájemného styku.

Nutnou podmínkou úspěšnosti rodinné výchovy je připravenost k této činnosti. Otázkou je, jestli jsou rodiče schopni plnit žádoucí cíle výchovy v rodině, jestli dovedou používat vhodné výchovné metody. Výzkumy ukazují, že značná část rodičů se na svou rodičovskou funkci nijak nepřipravuje.¹ Mnohdy jedině, co si do života přinášejí, jsou vztahy z rodiny, ve které vyrůstali.

Kvalita vztahů mezi dítětem a matkou v ranném vývoji dítěte, později mezi dítětem a otcem, mezi dítětem a dalšími sourozenci je nejdůležitějším činitelem osobnostního vývoje dítěte. Jedním ze základních instinktů novorozence je hledání ochrany u matky. Dítě chce být u ní co nejbližší, cítí úzkost, když jí nemá nablízku. Začíná zkoumat svět z náručí matky a do této náruče se, kdykoliv to potřebuje, zase vrací. Kvalitní vztahy se tedy projevují sladěním této dvojice, později trojice, čtveřice atd.

2.1. Nedostatek vztahů

Vztah mezi dítětem a matkou, jak je již uvedeno výše, je tím základním a tudíž nejdůležitějším. Odvíjí se z postoje matky k dítěti ještě před jeho narozením. Matka o své nenarozené dítě bude jinak pečovat, pokud bylo jeho početí předem plánované, jinak se bude matka stavět k těhotenství nechtěnému. Pokud je dítě zdrojem konfliktů už před svým narozením, jak to potom může vypadat v počátcích jeho vývoje.

Nabudeme se zde zabývat normálním harmonickým vývojem, ale podíváme se na výchovu dítěte z té opačné stránky, tedy tam, kde o výchovu není náležitě postaráno. Dítě se stalo pro budoucí matku přítěží už tím, že bylo vůbec počato. Jedná se především o matky se závislostí na alkoholu, na drogách, matky s bohatou kriminální minulostí. Zde zpravidla bude i otec ze stejné sociální sféry.

---

¹ VORLÍČEK CH., *Úvod do pedagogiky*. Velký Šenov: H&H, 2000

Dalším důležitým činitelem pro dítě je prostředí, do kterého se narodí. Matka s výše popsanou závislostí, se v takovémto prostředí také pohybuje a to nejen v době těhotenství, ale i po narození dítěte. Dítě se zpravidla v těchto případech již rodí s abstinenčními příznaky a různými chorobami, které s tímto souvisejí. V neposlední řadě je třeba podotknout, že matka jeví větší zájem o uspokojení svých potřeb, nežli o uspokojení potřeb dítěte.

Zvolíme si však jednodušší variantu a naše virtuální dítě se narodí páru s agresivními sklony. Bezesporu je i toto prostředí pro dítě značně nevyhovující. Některé páry si navykly na útoky a vzájemné napadání jako na způsob komunikace. Volí cestu fyzického a emočního násilí, tedy kombinaci hrubé síly, nátlaku a ponižování, jako svérázný způsob řešení problémů. Tím ovšem trpí zdravý vývoj dítěte, zejména v utváření jeho osobnostních rysů.

Rodiče těmto dětem předávají chatrný model zvládnání pudových impulsů. Naopak, jejich chování je pro dítě signálem, že agresivita, ponižování a vydírání patří k legitimním způsobům komunikace a řešení konfliktů. O umění kompromisu se od nich dítě většinou nedozví, zdravé strategie si tudíž ani nemůže osvojit. Jeho pozdější problémy ve styku s lidmi vyplývají z faktu, že dítě přejalo určitý model chování a neví, co se obecně považuje za přiměřené.

Dalším faktorem u dítěte vyrůstajícího v podmínkách agresivních rodičů je stres. Je to významný faktor určující tvářnost života dětí. Tyto děti jsou sekundárními oběťmi násilí. Symptomy stresu, jako je například úzkost, stažení se, apatie, agresivita a poruchy chování, vážně poškozují vývoj dítěte i jeho následné vztahy např. s vrstevníky. Vzájemné interakce a vztahy mezi vrstevníky hrají důležitou roli v socializaci jedince.

Nadměrný stres nejen že narušuje schopnost dítěte osvojit si cokoli nového, ale vede především k nevhodnému chování, kterým nakonec obtěžuje všechny kolem sebe. Děti narušené nadměrným stresem neumí najít vhodný způsob chování ke svým vrstevníkům. Ve vztahu k druhým bývají buď příliš agresivní nebo naopak nadměrně bojácné. I tato bojácnost může později vést ke sklonům k násilí.

2.1. Konflikty

V průběhu života se každý z nás dostává do náročných životních situací. V případě, že jedinec takovou situaci nezvládá, nastává konfliktní situace.² Na řadu přichází řešení konfliktu. Opět se musíme podívat na dosavadní vývoj jedince. Jakým způsobem je připraven na zvládnání náročných životních situací?

Obecně můžeme definovat konflikt jako střet dvou nebo více navzájem neslučitelných názorů, stavů nebo zájmů. Záleží na tom, kdo je v pozici protichůdných stran, čí názor je preferován a jakým způsobem. Jinak budeme řešit konflikt vnitřní, jinak vnější. Jinak se ke konfliktu budeme stavět z pozice dítěte, jinak z pozice rodiče, jinak z pozice pedagoga. Největší a poměrně častou konfliktní situací pro děti je rozvod rodičů.

² KRAUS B., POLÁČKOVÁ V., *Člověk, prostředí, výchova*. Brno: Paido, 2001

Ne každé dítě reaguje na rozvod svých rodičů stejným způsobem. V reakci na odloučení rodičů děti cítí zlost, zmatenost a obavy. Vyžadují více pozornosti od svých rodičů, začnou plakat pro maličkosti a pláčou častěji. U starších dětí se mohou vyskytnout stesky na tělesné nevolnosti, jako jsou bolesti hlavy a bolesti žaludku, pro které nemůžeme nalézt žádnou organickou příčinu. Často tyto bolesti překrývají utajovaný vztek nebo touhu po větší míře pozornosti.

Většina rozvedených rodičů téměř bez výjimky přehlíží nebo podceňuje rozsah, závažnost a trvání traumatu dítěte způsobeného rozvodem. Bez ohledu na závažnost traumatu dávají rozvedení rodiče přednost víře, že jejich dítě příliš netrpělo a že jakékoliv reakce, které u něj vidí, jsou pouze přechodné. Téměř univerzální nutkání rodičů je "mít už to všechno za sebou", a to co nejdříve, přestože to znamená ignorovat psychická traumata.

Většina rodičů chce na rozvod pohlížet jako na jednorázovou záležitost, která při nejhorším u jejich dětí způsobí sice negativní, ale krátké reakce. To platí zejména u rodičů, kteří o rozvod žádali a chtějí oslabit svůj pocit viny tím, že minimalizují útrapy dětí. Většina rodičů věří obecně rozšířené domněnce, že děti jsou tak odolné, že se mohou lehce otřepat z jakékoliv krize, včetně rozvodu.

Je známo, že oběti traumatu mohou někdy fungovat zcela dobře v oblastech, které nemají s jejich traumatem žádnou spojitost. Podobně děti z rozvedených manželství mohou vynikat v řadě oblastí, avšak mohou v sobě nosit skryté problémy se sebehodnocením a s mezilidskými vztahy, které se mohou projevit až po letech. Dětem, kterým se podaří uniknout dlouhodobým problémům trvá, než znovu získají psychickou rovnováhu. V této době jsou vystaveny celé sérii změn, které se zvětšují a zahrnují mnoho aspektů života.

Více než polovina dětí z rozvedených rodin má pocit, že třebaže se před rozvodem rodiče často hádali a v rodině panovala špatná atmosféra, nejsou na tom po rozvodu jejich rodiny lépe. I když se jim vede docela dobře, dali by ve většině případů přednost otočit ručičkami hodin nazpět a vrátit se do předrozvodové rodiny i přesto, že si pamatují většinu problémů.³

Mnoho dětí chová naději, že se jejich rodiče znovu sblíží. Rozvodem se totiž dá do pohybu řada nevíтанých změn, které jsou překážkou pro štěstí dítěte. Otec se odstěhuje z domu, matka stále nemá čas, protože musí kvůli nedostatku financí více pracovat, rodina se přestěhuje z domu a z prostředí, které bylo dítěti známé do menšího bytu, rodiče na sebe křičí a hádají se ještě více než dříve.

Co na dítě působí nejhlouběji, ačkoli se o tom většinou nemluví, je šokující vědomí, že láska netrvá věčně. Rodiče tu kolem dítěte nejsou navždy. Jedna z nejdůležitějších jistot, se kterou děti počítají, je stálá přítomnost a ochrana jejich rodičů. Rozvod jim tuto jistotu vezme. A zanechává oprávnění k nedůvěře ve stálost lásky. To pak handicapuje děti později v životě, když se začínají vyvíjet jejich vlastní vztahy.

---

³ SMITH H., *Děti a rozvod*. Praha: Portál, 2004

Když se rodiče žijící v konfliktním manželství začnou zabývat problémy svých dětí, mohou si nakonec položit otázku, nemají-li setrvat v manželství pouze pro dobro dětí. Myslím si, že by skutečně měli udělat všechno pro záchranu rodiny. Měli by udělat všechno pro to, aby se manželství zlepšilo, a aby tím sobě i dětem ušetřili bolest rozvodu.

Dalším velkým argumentem proti rozvodu by mělo být snížení životní úrovně dětí. Na druhé straně však děti, které žijí jen s jedním z rodičů, na tom nemusí být nutně hůře než ty, které zůstávají ve špatném domově se dvěma rodiči, naplněném stálými konflikty a napětím. Rozvod může také znamenat pro děti pozitivní změny. Zcela jistě pro ty, které jsou např. týrány nebo dokonce zneužívány svými otci.

Konfliktní situace při rozvodech vyvolávají u dětí různá psychická poškození. Děti vyrůstající v neúplných rodinách mohou získávat různé formy takovéhoto poškození. Jedná se např. o nejistotu z hlediska sexuální role, omezení schopnosti vytvářet intimní vztahy, sklony k depresím, častý pocit úzkosti, nedostatečné sebeovládání, nízká míra sebeúcty nebo nízké sebehodnocení.

Když si uvědomíme okolnosti, které jsou nejpříznivější pro rozvoj zdravého dítěte, snadno porozumíme, proč jsou děti z rozvedených rodin v tomto směru postiženy. Sebeúcta rozkvétá, když vztah rodičů k dětem je vztahem vřelé, chápající a pozitivní pozornosti. Pro rodiče, kteří procházejí rozvodem, jsou však tyto vlastnosti nedostatkovým zbožím. Zahlceni svými vlastními starostmi, smutkem a hněvem mají rozvedení rodiče alespoň po určitou dobu vážně ochromenou schopnost reagovat na děti optimálním způsobem.

Ve spoušti, kterou rozvod většinou zanechává, mají rodiče nezdědka zvýšený sklon k hubování, kritizování a trestání svých dětí. Čím depresivnější je takový rodič, tím obtížnější je kontakt s dítětem. Rodič se také může pod vlivem depresí od svých dětí odtáhnout, někdy se i ponořit do víru aktivit mimo domov a to vše v úsilí zlepšit svůj trýznivý vnitřní stav.

Děti, zejména mladší, nerozumějí depresím svých rodičů. Když se rodiče zdají dítěti nepozorní, nevyjadřují žádný cit, děti se začnou domnívat, že udělaly něco, co jim matku nebo otce vzdálilo. Podobně na sebe děti vztahují nepřítomnost jednoho z rodičů, jako by to, že se rodiče rozvedli, byla jejich vina. Odborníci radí rodičům, aby dětem zdůraznili, že rozvod je záležitostí mezi matkou a otcem, tedy záležitostí dospělých, a že s dětmi se nikdo nerozvádí a že jsou stále milovány.⁴

Rozvod může pro děti také znamenat, že jeho rodina není tak dobrá jako rodina úplná, a že ani samo dítě není tak dobré jako ostatní. Skutečnost, že mnoho vrstevníků je také z neúplných rodin, děti neuklidní. Nezáleží totiž pouze na pocitu odlišnosti od ostatních. Děti se většinou identifikují s pocitu svých rodičů. Rozvod znamená, že své selhání a selhání našeho vztahu vyhlásíme veřejně. Nevyhnutelný pocit hanby se jen málo tlumí tím, že mnoho jiných selhalo před námi. Pocit osobního selhání provází rozvod téměř vždy a zasahuje nejen dospělé, ale především děti.

---

⁴ SMITH H., *Děti a rozvod*. Praha: Portál, 2004

2.2. Patologické jevy

„Rodina je považována za hlavního činitele, jenž svým selháváním dětem umožňuje kriminální chování“ - Doc. PhDr. Oldřich Matoušek

Z tohoto konstatování, jakož i z výše uvedených skutečností jednoznačně vyplývá, že děti, které jsou vystavovány stresu, ať už vlivem rozvodu nebo agresivností jednoho z rodičů, mají ke kriminálnímu chování nejbližší.

Začíná to útěky z domova, záškoláctvím, šikanou, později kouřením a alkoholem. Od kouření a alkoholu je jen krůček k toxikomanii. Od toxikomanie se dostaneme ke krádežím, které s ní úzce souvisejí. Postupem času se z krádeží stávají loupeže, tedy násilné trestné činy, které bohužel někdy končí vraždou. S násilnými trestnými činy úzce souvisí domácí násilí páchané na dětech, které v nich jen prohlubuje nenávist a sklony k agresivitě. S agresivitou úzce souvisí extremismus.

Záškoláctví je úmyslné zameškávání školního vyučování. Žák se z vlastní vůle, bez vědomí rodičů vyhýbá pobytu ve škole. Často má souvislost se školní neúspěšností žáka, objevuje se u starších dětí a tento jev má tendenci se prohlubovat. Záškoláctví je projevem asociálního chování, jedná se tedy o poruchu chování únikového typu vyvolanou nejen negativním vztahem ke škole, ale často vlivem rodinného prostředí.

Příčinou jsou dysfunkční vztahy uvnitř rodiny, nezájem rodičů o dítě a jeho prospěch, ale i přehnaná péče a příliš vysoké nároky, nejednotnost rodičovské výchovy, přemrštěná přísnost, shovívavost, ale i lhostejnost.

Mezi příčiny záškoláctví často patří nevhodný a nekonstruktivní způsob trávení volného času způsobený negativním vlivem vrstevníků v partě, závislostním chováním projevujícím se zneužíváním drog a sháněním peněz na ně, ale i chudoba rodiny způsobující obstarávání peněz nelegálním způsobem. Zpočátku se jedná o drobné krádeže, kdy je dítě k této formě chování de facto dotlačeno vnějšími okolnostmi a vlivem dospělých.

Slovo šikana pochází z francouzského slova chicane (týrání) a označuje tělesné, psychické nebo kombinované ponižování, případně týrání jedinců jinými. Nejčastěji se tak děje ve vrstevnických skupinách. Šikana je také opakované ubližování. Je to jakékoliv chování, jehož záměrem je jedinci ublížit, ohrozit ho nebo zastrašovat. Je to cílené a obvykle opakované užití násilí. Jedná se o asociální chování, mnohdy trpěné nebo podporované určitou skupinou. Dochází k ní většinou ve škole. Nebezpečnost šikany spočívá v závažnosti, dlouhodobosti a nezdání v celoživotních následcích na duševním a tělesném zdraví.

Pojem domácí násilí je velmi aktuální a stále více diskutovanou oblastí zahrnující širokou škálu projevů patologického chování. Kriminalita páchaná na dětech se vyznačuje vysokou společenskou nebezpečností. Kriminologové začali výrazněji upozorňovat na skutečnost, že mnozí mladí pachatelé, dříve než spáchali trestný čin, byli sami obětí kriminality v dětském věku. I když doposud chybí solidní empirické ověření, lze stanovit hypotézu, že trestná činnost páchaná na dětech a mladistvých je potenciální kriminogenní faktor kriminality mládeže.

Extremismus je chápán veřejností v naší republice velmi úzce, a to především jako projev nesnášenlivosti doprovázený agresivním jednáním vůči zjevně odlišným jedincům nebo odlišným skupinám. Současná pozornost věnovaná extremismu odbornou veřejností je vyvolána především skutečností, že se zvedá vlna násilí vyúsťující v útoky na jedince, ale i celé skupiny obyvatel. Extremismus je založen na rasové, politické, náboženské aj. nesnášenlivosti. Nesnášenlivost vůči odlišným občanům se znovu stává nezanedbatelnou hybnou silou na současné vnitřní, ale i mezinárodní politické scéně.

3.4. Dílčí závěr

Hledání vlastní identity je podstatný vývojový úkol pro dětství a dospívání. Přístup k tématu vlastní identity se v posledních letech výrazně mění, jelikož se vlivem globalizace mění i životní styl. Je kladen větší důraz na význam a hodnotu jednotlivce a jeho nezávislost. Je oceňováno rozhodování podle vlastního přesvědčení a názoru. Objevují se ale také adaptační problémy a poruchy vztahu k vlastnímu já. Týká se to převážně celkového sebehodnocení.

Vysoká potřeba vědomí vlastní ceny a kontroly může vést k přecenění vlastní vůle a nadměrnému sebeovládání. Jedná se např. o hraniční výkony nebo podstoupení neúměrného rizika. Opakem může být rezignace na možnost sebeovládání, devalvace hodnoty vlastního já a odmítnutí úkolu najít vlastní identitu. Může jít rovněž o ztrátu smyslu vlastního života, v důsledku čehož dochází k sebevraždám.

U dětí s poruchou identity většinou škola a vzdělávání nenaplňují jejich představy. Jejich prožívání je intenzivní, vnější prostředí je pro ně málo srozumitelné. Zažívají informační chaos, což zpětně zvyšuje jejich úzkost. Společenská nabídka jejich možné budoucí kariéry je neuspokojuje, obvykle mají negativní vztah k dospělým autoritám. Vlastní rodiče často vnímají jako morálně zdiskreditované.

Jejich přáním je vlastní nezávislost, mají-li však o sobě rozhodovat, často se necítí dostatečně kompetentní. Chtějí prožít zajímavý a intenzivní život. U dívek tohoto typu není neobvyklé, že neakceptují svou pohlavní roli. Časté jsou u nich poruchy příjmu potravy - mentální anorexie, bulimie. Někteří hledají prostředek ke snížení vlastní úzkosti v orientaci na peníze, luxus a příjemný a pohodlný život. Z tohoto důvodu se z nich často stávají dětské delikventi.

Na základě těchto uvedených skutečností však nelze dělat jednoduché a všeobecné závěry. Životní cesta každého dítěte je jedinečná. V současné době se však jedná o nastupující generaci u které je patrná vyšší míra rezignace a pesimismu. Dnešní děti nemají výrazné profesionální ambice, jde jim spíše o finanční zajištění. Rodina a partnerský vztah pro ně nejsou základní hodnotou, protože jsou sami často děti z rozvedeného manželství. Je pro ně typická potřeba mít všechno okamžitě bez čekání. V opačném případě je provázejí pocity poraženectví. Nemají vyhraněné ideály, spojuje je pocit, že žijí v bláznivém světě. Důležitou hodnotou je pro ně zábava.

Dnešní mladá generace promítá do svých životních pocitů současný hodnotový chaos a relativismus. V současné době se velmi rozostřily hranice mezi jasně definovaným dobrem a zlem. Mnoho mladých lidí se domnívá, že nějaké morální rozhodnutí mohou hledat jen u sebe samých. Pokud se obracejí k druhým lidem, často jde o výsledek aktuální komunikace a vyjednávání v konkrétních situacích a za zcela konkrétních podmínek. To na jedné straně posiluje pocit hodnoty a důležitost vlastního já, na druhé straně to ovšem zvyšuje pochybnosti o důvěře k druhým lidem a o jistotě vlastního života a jeho smyslu.

3. Kriminalita dětí a mládeže

Trestná činnost dětí a mladistvých se v mnoha ohledech liší od trestné činnosti ostatních věkových skupin pachatelů. To je dáno stupněm psychického a somatického vývoje, vlastnostmi, zkušenostmi a motivy k páčání trestné činnosti. Mládež páchá trestnou činnost častěji ve spolupachatelství, tedy ve skupině. Trestná činnost je ve většině případů páčána živelně, pod vlivem momentální situace. Převládá zde emotivní motivace oproti rozumové.

Impulesem pro trestnou činnost je v řadě případů alkohol, případně jiná návyková látka zvyšující agresivitu a nepřiměřené reakce. Příprava trestné činnosti je nedokonalá, obvykle schází prvek plánování, častá je i nedostatečná příprava vhodných nástrojů ke spáchání trestného činu. Trestná činnost se vyznačuje neúměrnou tvrdostí, která se projevuje devastací, ničením předmětů a znehodnocením zařízení.

Některé znaky způsobu spáchání trestné činnosti souvisejí se somatickými znaky pachatele. Jedná se např. o rychlost pohybu, mrštnost, obratnost, menší postavu a nižší váhu. Výběr předmětu útoku je určován jiným hodnotovým systémem než u dospělých. Mladí pachatelé často odcizují předměty, které momentálně potřebují nebo které se jim vzhledem k věku líbí. Věci získané z trestné činnosti bývají rozdělovány ve skupině. Finanční prostředky se zpravidla utrácejí společně. Při dělení je patrná hierarchie ve skupině a podíl na spáchané trestné činnosti.

Kriminologické výzkumy, zkušenosti policistů, sociálních pracovníků, soudců a státních zástupců potvrzují, že pachatelé trestné činnosti mají celou řadu společných charakteristik a společných zkušeností, které do značné míry předurčují jejich asociální vývoj.⁵ K nejtypičtějším patří disfunkční rodina, změna opatrovnických vztahů v dětství a dospívání, problémy související se školní docházkou, poruchy chování a nezvládnutelnost, drogová a alkoholová závislost, extremistické postoje apod.

Do osobního, rodinného, ale i sociálního života se negativně promítá identifikace s nevhodnými vzory. Destabilizace stávajících norem a hodnot, s čímž je spojený stres a nejistota. Výsledkem je zdání, že všechno je možné, případně, že nic není nemožné. Tato situace tak s sebou přináší řadu důsledků - např. netrpělivou snahu rychle se přiblížit novému životnímu stylu. Ten je ovšem některými osobnostně nezralými jedinci chápán pouze jako soubor hmotných znaků, jichž je třeba dosáhnout a to i za cenu nelegitimních metod, včetně trestné činnosti.

---

⁵ www.mvcr.cz

3.1. Kriminalita nezletilých

Názory expertů na charakter a dynamiku závadového chování dětí potvrdil, že se dětští delikventi rekrutují převážně z rodin s kriminální minulostí, z rodin rozvrácených a sociálně slabých. Odborníci, přicházející do kontaktu s delikventními dětmi, hodnotí své klienty jako agresivnější, méně ovladatelné, méně zodpovědné, s menší mírou sebekritičnosti a odolnosti vůči stresu. Zvláště rizikovou kriminogenní skupinou jsou děti na útěku z domova a z výchovných zařízení.⁶

Děti jsou nejčastěji stíhány za krádeže. Tyto se rozdělují na krádeže vloupáním do ostatních objektů, což jsou sklepy, půdy, kočárkárny, garáže apod. Dále jsou to krádeže kapesní, převážně v dopravních prostředcích, také krádeže prosté v ostatních objektech, převážně v supermarketech a krádeže věcí z automobilů. Další trestnou činností jsou loupeže, páchané především staršími dětmi na mladších, kdy postačí pohrůzka násilím. V neposlední řadě se jedná o poškozování cizí věci, které se týká především sprejerství.

Z další trestné činnosti můžeme uvést činy jinak trestné v souvislosti s alkoholem a toxikomanií, ale v těchto případech se jedná převážně o experimentování jedinců. Ve výčtu se nám objevuje trestná činnost pohlavního zneužívání a nebo znásilnění. K tomuto lze uvést, že se jedná o ojedinělé případy. U pohlavního zneužívání se jedná v převážné míře o dobrovolný pohlavní styk mezi osobami mladšími 15 let, což zákon nepřipouští.

Obecně lze říci, že kriminalita dětí je silně medializována. V dřívějších letech se o dětské kriminalitě prakticky nemluvalo, přestože byl tehdy podíl kriminality dětí na celkové kriminalitě vyšší než v současnosti. Totéž platí i o brutalitě dětí, která se vyskytuje v různé formě a intenzitě případ od případu, nejčastěji jako šikana mezi dětmi. Použití zbraně různého druhu je u dětí pouze ojedinělé, záleží na okolnostech každého případu.

Ve věkové kategorii 12-15 let se nařizuje ochranná výchova v případě, že by šlo o čin, za který může být uložen výjimečný trest. U závažnějších trestných činů se tedy automaticky neupouští v této věkové kategorii od soudního řízení. V méně závažných případech by bylo vhodné ukládat alternativní tresty formou veřejně prospěšných prací adekvátních k věku provinilce. Zahraniční zkušenosti s tímto systémem jsou velmi dobré. V některých státech USA klesla kriminalita až o 50 %, protože důsledné uplatňování tohoto systému snižuje i recidivu trestné činnosti.

Rodiče odpovídají za škody způsobené jejich dětmi. V případě způsobené škody rozhoduje o náhradě v občansko-právním řízení soud, a to podle znaleckého posudku odhadujícího výši škody. Výhodné je pojištění proti škodám způsobenými dětmi. Pojištění uhradí způsobenou škodu, která mnohdy dosahuje mnoha desítek tisíc korun. Může se jednat např. o zapálený stoh, budovu, lesní porost, poškození karoserie automobilu, sklo výkladu v prodejně atd.

---

⁶ www.juristic.cz

Na snižování kriminality dětí má nesporně vliv funkčnost rodiny, vedení dětí ve škole, naplnění jejich volného času zájmovými aktivitami, vhodné celospolečenské klima, výběr vrstevníků atd. V případech trestné činnosti dětí, tam, kde je to přípustné a možné, je třeba volat ke zodpovědnosti zejména rodiče. Kriminalita dětí se vyvíjí v souladu s kriminalitou celé společnosti. Celkově lze ale konstatovat, že kriminalita dětí výrazně klesla. V posledních šesti letech se u nezletilých projevuje výrazné snížení trestné činnosti (viz přílohy).

3.2. Kriminalita mladistvých

Kriminalita mladistvých, jako součást kriminality vůbec, je negativní sociální jev charakterizovaný porušováním právního řádu, jehož subjekty je mládež ve věku 15 - 18 let. Trestná činnost mladistvých je vážným společenským problémem a jejímu snížení a omezování by se proto měla v budoucnu věnovat ještě větší pozornost než doposud. Motivy, pohnutky a příčiny, které vedou mladistvé k takovéto činnosti, protisociálnímu chování, jsou různorodé.

Nejčastější trestná činnost pro mladistvé delikventy je majetková. Ta je totiž pro tuto skupinu nejdostupnější a nese nejmenší riziko odhalení. Touto trestnou činností je myšlena trestná činnost pouliční, která je nejběžnější a týká se především kapesních krádeží, krádeží v místech s větší koncentrací osob, ale také vloupání do motorových vozidel, garáží, sklepů, kanceláří nebo bytů.

Jedná se, jak jsem již uvedl výše o spolupráci dvou nebo více vrstevníků, většinou part, tedy o spolupachatelství. Jeden například vytipuje určitá vozidla, další zajistí jejich otevření, další je pak podle dohody vykrádá. Odcizené věci prodají a o výdělek se rozdělí podle postavení ve skupině. Nejčastějším důvodem páchaní této trestné činnosti je, opatřit si peníze pro své záliby, do kterých lze zahrnout vedle počítačových her a alkoholu také drogy.

Odcizené věci se prodávají většinou na diskotékách, mnohdy také v bazarech a zastavárnách. Pracovník bazaru či zastavárny odcizené věci vykoupí za velmi nízkou cenu. To znamená, že například za drahé mobilní telefony, které stojí řádově několik tisíc korun, jim vyplatí jen několik pár stovek. Cena přitom záleží na typu a vybavení. Ovšem i tato malá část peněžních prostředků stačí mladistvým pachatelům k tomu, aby si díky krádežím mohli splnit své nedostupné sny!

Tak jako u nezletilých i zde se většinou jedná o delikventy z nefunkčních rodin, kde rodiče v nadměrné míře užívají alkohol nebo jsou drogově závislí, případně už byli trestáni. Stává se také, že rodiče posílají své ratolesti, aby jim svou trestnou činností získávaly peníze na alkohol a drogy. Někdy takovým způsobem mladiství zajišťují i zdroj peněz do rodinného rozpočtu.

Převážná část mladistvých si vlastně nemá jak krátit dlouhou chvíli. Proto se shromažďují do nejrůznějších skupin, tvoří party a od svých vrstevníků se často naučí to, co ještě neumějí. Volný čas se pak snaží zpestřit různou trestnou činností, která je popsána výše. V partách se soustřeďují mladiství nejen z rodin nefunkčních, ale i z rodin zcela bezproblémových.

Základem boje s trestnou činností mládeže je výchova v rodině. Zejména zde se vytvářejí počátky poznání a chápání složitých vztahových otázek, jak v samotné rodině, tak i ve společnosti. Odtud pramení a utvářejí se názory a morální kvality každého jedince. Tam, kde rodiče výchovu svých dětí nezvládnou, by měla být nápomocná škola. Při problémech se zapojují i kurátoři mládeže, kteří jsou na každém obvodním úřadě a ze zákona spolupracují s policií na trestné činnosti mládeže. Oni jsou těmi, kteří mají přehled a všechny potřebné informace od ředitelů škol, dokonce mnohdy znají celé party nebo i celé rodiny.

3.3. Kriminalita mladé generace

Vedle recidivy trestné činnosti z hlediska společenské nebezpečnosti je nejzávažnějším problémem četnost, dynamika a struktura trestné činnosti mladé generace. Jejich trestná činnost je oproti nezletilým a mladistvým často vystupňována, pod vlivem dospělých jsou mnohdy dobře připraveni na svou kriminální dráhu. Těmto jedincům už sice bylo 18 let, ale ještě stále jsou blízcí věku mladistvých, a tudíž je na ně pohlíženo jinak, než na dospělé osoby.

Velmi často v důsledku nesprávného pochopení cílů metod výchovy rodiče slepě dítě obklopují pohodlím, ochraňují jej od zátěží, snaží se dítěti maximálně ulehčit život a plnit mu jakákoliv přání. V důsledku toho vychovávají z dítěte samolibého člověka, snažícího se dosáhnout pohodlného života, postrádajícího jakékoliv pracovní návyky, neprojevujícího snahu čestně pracovat a čestně žít a naopak se snahou dosáhnout pohodlného života a to i za cenu porušení zákona.

Příčiny a podmínky kriminality mladých jsou obdobné jako u kriminality dospělých, ale existují zde některé zvláštnosti tuto kriminalitu ovlivňující. Je nutno konstatovat, že kriminalita mladých dospělých má svá specifika, která zvláště vystupují do popředí ve velkých městech. Jedná se především o drogovou problematiku. V boji proti kriminalitě mladé generace musí být využito všech dostupných a účinných forem, jelikož jen potlačením této kriminality docílíme její snížení v příštím období.

Harmonický a nerušený rozvoj každé společnosti a její další budoucnost jsou zajištěny právě zdravým, harmonickým a nedelikventním vývojem mladé generace. Výchovný proces a formování mladé generace pozitivním směrem neprobíhá a ani nemůže probíhat automaticky a to ani za ideálních společenských podmínek. Této problematice musí být věnována soustavná pozornost ze strany všech státních a společenských orgánů, organizací a institucí.

Zvláště významné je pak hledání nových specifických forem prevence a výchovného působení na úseku boje proti kriminalitě celé mladé generace. Z tohoto úhlu je také nutno přistupovat ke každodennímu řešení úkolů policie a v rámci ní pak i úkolům kriminální služby. V neposlední řadě vystupuje v této souvislosti do popředí i otázka ochrany mladé generace před alkoholovou závislostí, ale zejména před drogovou závislostí a otázky ochrany mladé generace před dalšími negativními jevy.⁷

---

⁷ ZAPLETAL J. a kol., *Prevence kriminality*. Praha: PA ČR, 2000

Základními faktory a podmínkami, které jsou spjaty se subjektivním projevem mladé generace je charakter jejich práce a zaměstnání. Vhodným výběrem zaměstnání lze jedince nasměřovat na tu správnou cestu, tedy bez negativních vlivů či jevů. Pokud se nám podaří čímkoliv zaujmout dnešní mladou generaci, vytáhnout ji ze šedi každodenního stereotypu, potom se nebudou upínat k alkoholu nebo drogám.

Dalším základním faktorem je trávení času v pracovním kolektivu, struktura tohoto kolektivu, případně společné trávení volného času. Je třeba mít na paměti, že v každém takovém kolektivu by měla být vůdčí osobnost, která se pokusí koordinovat chování mladých příchozích, pro něž se může stát i budoucím vzorem. Takovým vzorem však nesmí být osoba s bohatou kriminální minulostí, která by na mladého jedince působila jen negativními vlivy.

Dospělí by se neměli zabývat jen sami sebou, ale přijmout mladé jedince do kolektivu jako rovnocenné partnery a pokud to potřebují, tak je zpočátku i vést. V neposlední řadě jim poskytnout dostatečný prostor pro seberealizaci a být pro ně tzv. odrazovým můstkem pro vstup do plnohodnotného života. Jenom tak můžeme docílit kvalitního rozvoje mladé nastupující generace, naší budoucnosti.

3.4. Dílčí závěr

Mezi hlavní příčiny delikventního chování dětí a mládeže patří fakt, že jich spousta vyrůstá v dysfunkčních rodinách. Dále je to změna opatrovnických vztahů, problémy související se školní docházkou a také především vliv party a okolí. Dnešní děti trpí ztrátou pozitivních vzorů, ve větší míře si berou za vzor akční hrdiny z filmů nebo videoher, což jsou v mnoha případech negativní hrdinové. Odtud pramení sklony k nezvladatelnému a agresivnímu chování.

Mnohé poruchy chování mají původ v ranném dětství, špatném výběru partnerů před početím a úzce souvisí s obdobím těhotenství matky nenarozeného dítěte, která je sama v mnoha případech z disfunkčního prostředí. Z toho vyplývá, že již samotná práce odborníků s matkou během těhotenství, může nemalou měrou přispět ke zdárnému a bezproblémovému vývoji dítěte.

Pokud by se věnovala značná část úsilí k zabránění dostupnosti alkoholu a drog dětem, opět by se v nemalé míře zabránilo dalšímu vývoji a průběhu delikventního chování dětí a mládeže. Začíná to kouřením, alkoholem a drogami, končí to alkoholovou a drogovou závislostí. Odtud je jen nepatrný krůček k trestné činnosti, které se převážná část mládeže dopouští právě pod vlivem alkoholu a drog.

Značným problémem se v posuzování kriminality dětí a mládeže jeví jejich nízké právní vědomí a vědomí beztrestnosti. Dětský pachatel nabývá přesvědčení, že právo patří do světa dospělých. Má cynický a odmítavý postoj k následkům, bez vlastních výčitek svědomí a bez soucitu k poškozenému. Mnohdy nabývá přesvědčení, že si oběť protiprávní jednání zavinila sama.

Trestná činnost mládeže se vyznačuje výběrem předmětu útoku, který je jiný než u dospělých. Odcizovány jsou věci, které se pachatelům líbí, bez ohledu na jejich cenu. Při páchání trestné činnosti převažuje emotivní jednání nad rozumovým. K trestné činnosti dochází převážně ve spolupachatelství, kořist se dělí ve skupině podle hierarchického žebříčku. Pokud dochází k delikventnímu chování pod vlivem alkoholu nebo drog, dochází k ničení a k neúměrné tvrdosti, protože se jedinci ve skupině navzájem předvádějí.

4. Kriminalita nezletilých

Kriminalita nezletilých pachatelů je různorodá, děti se v dnešní době dopouštějí mnoha trestných činů. Nemalé počty dětí byly zjištěny jako pachatelé loupeží, dále krádeží vloupáním, krádeží tzv. prostých, včetně krádeží aut a věcí z nich. Nemalý je počet nezletilých pachatelů mezi zjištěnými překupníky a tzv. přechovávači. Několik dětí se dopustilo trestného činu nedovoleného ozbrojování, vydírání, významně jsou děti zastoupeny mezi pachateli trestných činů omezování osobní svobody a porušování domovní svobody, obvykle v souběhu s krádežemi.

Nelze však říct, že by se děti dopouštěly jen majetkové trestné činnosti. Rostoucí agresivita nezletilých pachatelů vede k loupežným přepadením, tudíž k násilným trestným činům. Současně s věkem roste i počet mravnostních trestných činů, převážně pohlavní zneužívání, ale i znásilnění. Z ostatních trestných činů, kterých se děti dopouštějí se jedná o nedovolenou výrobu a distribuci drog, výtržnictví a v neposlední řadě se v současné době velmi rozmohlo sprejerství, tedy poškozování cizí věci.

Vliv rodiny na chování a jednání nezletilých dětí se radikálně mění k horšímu. Jedním z důsledků uvolnění vztahů v rodině jsou nebývalé finanční možnosti některých dětí. Často jsou zdrojem vysokých finančních prostředků nezletilých jejich rodiče. Měsíční kapesné dětí movitých rodičů se pohybuje v tisícikorunových částkách. Relativně často finanční zdroje dětí a jejich výše nejsou jejich rodičům známy. Rodiče se nezajímají o získávání finančních prostředků svých dětí. Některé rodiče to ani nezajímá.

Módní záležitostí jsou investice do různých finančně nákladných sportovních aktivit, do stylu značkového oblékání a kosmetiky, trávení volného času apod. Existují však i rodiny, v nichž jsou příjmy dětí z nelegální činnosti vědomou a trvalou součástí příjmů a jsou užívány jedním nebo více členy rodiny. Někde jsou dokonce vyžadovány a děti jsou k takové činnosti nuceni. Z policejních materiálů a různých sociálních analýz vyplývá, že se množí projevy dětské prostituce a že účast dětí na pornoprodukcí se stále zvyšuje.

Z počtu rozhodnutí soudů o řízení o nezletilých dětech, tam, kde soudy nařizují ústavní výchovu pro závadové chování dítěte nebo ochrannou výchovu, lze částečně odhadovat rozsah závadového chování dětí. Přehled o rozhodnutích soudů v řízení o nezletilých dětech neuvádí vysoká čísla, ale ve srovnání např. s policií evidovanou delikventní mládeží jsou jen "vrcholem ledovce", který se dostane až před soud.⁸

---

⁸ www.juristic.cz

S většinou závadově se chovajících dětí se téměř nikdo nezabývá. Výjimečně je jejich chování předmětem zájmů sociálních pracovníků nebo učitelů a to spíše v těch případech, kdy jsou zadrženy policií pro spáchání přestupku či trestného činu a rodina je nakloněna závadové chování svých dětí řešit. Je mnohem více případů, kdy rodiče závadové chování dětí omlouvají, zatajují a bagatelizují. Lze se setkat i s případy, kdy je více obviňována okolím oběť loupežného přepadení než samotní nezletilí pachatelé.

U části nezletilých pachatelů pak vzniká dojem, že jsou beztrestní, že právo patří do světa dospělých. O vlastním kriminálním skutku vyprávějí často bez zábran. K následkům, kterým je vystavena oběť, se stavějí cynicky a odmítají existenci vlastních výčitek svědomí a soucit s poškozeným. U některých je zjevné, že taková opravdu jsou a že se nejedná jen o pózu.

V rozhovoru o příčinách vlastního kriminálního jednání jsou vždy schopni uvést několik zcela logických důvodů, proč se toho či onoho skutku "museli" dopustit. Na postiženého často nahlízejí jako na osobu, která si takové jednání zavinila sama. Mnozí z nezletilých pachatelů opravdu nevědí, že jejich čin je z pohledu práva trestný, že dospělí mohou za jeho spáchání být uvězněni. Rozhodně ale vědí, že se dopustili jednání, které společnost netoleruje, ale naopak, že jej trestá.

4.1. Alkohol a toxikomanie

Mezi skutečnostmi, které vytvářejí podmínky pro páchaní trestné činnosti zaujímá zvláštní místo alkoholismus. Je všeobecně známo, že v důsledku požívání alkoholu je pácháno mnoho závažných trestných činů. Boj s alkoholismem je vážným směrem v boji s trestnou činností obecně. Zde je nutno využívat celé škály opatření od protialkoholní propagandy až po využití tvrdých opatření státního donucení používaných v boji proti alkoholismu, včetně nucené ústavní protialkoholní léčby.

Autoři řady vědeckých publikací poukazovali na negativní následky požívání alkoholu u mládeže. Zejména na jeho škodlivý vliv na řádný průběh biologického, psychického a společenského rozvoje mladého pokolení. Byly publikovány výsledky výzkumů, které zdůvodnily souvislost mezi požíváním alkoholu nezletilými a jejich opožděním ve školním vzdělání, tuláctvím, útekách z domova, následnou narkomanií a trestnou činností.⁹

Při zkoumání kriminogenní role alkoholu je třeba věnovat pozornost i jeho rozmanitému charakteru. Spojení mezi alkoholem a trestnou činností nezletilých se projevuje v tom, že alkohol může vystupovat jako okolnost upevňující předchozí záměr a rozhodnutí spáchat trestný čin nebo dovést k trestné činnosti nezletilce, které by se jí ve střízlivém stavu nedopustil.

Vezmeme-li v úvahu, že ve skladbě trestné činnosti nezletilých zaujímají krádeže přední místo, má tvrzení o předstihu trestné činnosti v poměru k požívání alkoholu nezletilými velký význam. Podle mého názoru je boj s alkoholismem ve značném rozsahu bojem s trestnou činností a jinými patologickými jevy vyskytujícími se mezi nezletilými.

---

⁹ www.streetwork.cz

Drogová závislost podobně jako alkoholismus představuje v současné době závažný celospolečenský problém, jehož řešení je záležitostí řady oborů. Těžko napravitelné zdravotní i společenské důsledky toxikomanie vyžadují, aby bylo boji proti tomuto negativnímu jevu věnováno zvýšené úsilí. Stále častěji se projevuje vliv toxikomanie na páchaní trestné činnosti nezletilých. To souvisí především se zvyšujícím se počtem osob zneužívajících omamné látky a se způsoby a formami jejich zneužívání.

Drogovými delikty rozumíme zneužívání drog, určité formy přípravných jednání, jejichž cílem je vytvořit konkrétní podmínky pro nedovolené získávání omamné látky. Dále se jedná o trestnou činnost spočívající v nedovoleném zacházení s omamnými prostředky, což představuje poměrně širokou paletu trestných jednání. Trestnou činnost páchanou v souvislosti s drogami lze rozdělit do dvou základních oblastí. Na trestnou činnost páchanou s cílem získat návykovou látku a trestnou činnost páchanou po jejím požití.

Nejzávažnější je skutečnost, že u konzumentů drog dochází k věkovému posunu k nižším věkovým skupinám. Řada nezletilých uvádí jako nejčastější důvod užívání drog zvědavost, touhu prožít něco zvláštního, neobvyklého, najít nové prožitky, uniknout nepříjemným situacím, tvrdé realitě, nepříjemným stavům, dosáhnou dočasné úlevy, uniknout samotě, do které je uváděna svými problémy, protest proti autoritě.

Že požívání návykových látek vyvolává pocity opojení, otupení nebo povzbuzení, že je také stimulatorem dosud nepoznaných pocitů a prožitků, současně i úlevou od tělesných a duševních potíží, je známo již od starých vyspělých kultur. V dnešní době je však problematika zneužívání drog stále aktuálnější. Dnes již není jen individuální záležitostí, ale stává se velice závažným negativním jevem.

4.2. Krádeže a loupeže

Jak je již uvedeno v předchozích odstavcích, nezletilci, tedy děti do 15 let, se dopouštějí v převážné míře majetkových trestných činů. Velký podíl dětí na krádežích stále zůstává nepřehlédnutelným problémem. Podle policejních statistik spáchali nezletilí téměř čtvrtinu všech objasněných trestných činů majetkové povahy. Odhaduje se, že stejně významný je jejich podíl u neobjasněných krádeží a u další latentní méně závažné majetkové kriminality. Jedná se o kapesní krádeže, vykrádání aut, krádeže jízdních kol, věcí z balkónů, krádeže v obchodech a obchodních centrech, krádeže v bytech a ve vlastních rodinách.

Vysoký je také podíl dětí na velmi výnosném odvětví "kriminálního průmyslu" a to krádežích automobilů a věcí z nich. U těchto druhů krádeží byla téměř třetina stíhaných pachatelů mladších 15 let. Přesto, že latence u krádeží věcí z aut je velmi vysoká a objasněnost u obou druhů krádeží velmi nízká, zapojení takového počtu dětí do této trestné činnosti, vzhledem ke složitosti odbytu kradených věcí, potvrzuje, že převážná část této trestné činnosti dětí je organizována dospělými.

Také krádeže vloupáním, zejména do obchodů, kiosků, škol, bytů, ostatních objektů atd. budí podezření, že odbyt kradených věcí a jejich zpeněžení nejsou již jen záležitostmi pachatelů z řad dětí. Rozšiřuje se cílené najímání nezletilých na spáchání určitých kriminálních skutků. Nejsou zvláštností případy, kdy si mladistvé gangy najímají jednotlivé děti nebo skupiny dětí na provedení krádeží a za tyto "služby" jim vyplácejí menší podíly na zisku nebo je obdarují např. kupónem na mobil.

Někdy jsou děti k trestné činnosti nuceny pohrůzkou. Dospělí i mladiství organizátoři krádeží, včetně členů gangů nebo členů vlastní rodiny často spoléhají na to, že do 15 let tyto děti nemohou být vážněji potrestány, případně je pověřují provedením krádeží právě proto. Gangy dětí, byť jsou zaměřeny především na majetkovou trestnou činnost, se vyznačují sklonem k násilnému jednání, přičemž jejich útoky vůči lidem a věcem jsou často nezvykle brutální.

Mezi dětskými pachateli se stále více projevuje "feminizace". Můžeme se setkat se skupinami specializujícími se na vykrádání aut složenými jen z dívek, přičemž vloupání do aut provádějí profesionálním způsobem. Také skupiny dívek specializovaných na loupežná přepadení jsou sice zatím výjimečnou, ale již existující skutečností.

4.3. Pohlavní zneužívání a znásilnění

Nejčastější formou sexuálního zneužití je úmyslné odhalování pohlavních orgánů před dítětem, dotýkání, líbání a hlazení pohlavních orgánů, objímání a líbání se sexuální podtextem, přiměnění k dotýkání a hlazení pohlavních orgánů jiné osoby, tělesná penetrace orální, vaginální nebo anální.¹⁰

Obecně lze konstatovat, že k pohlavnímu zneužívání dochází převážně uvnitř rodiny a to nejen ze strany otce. Případy z praxe ukazují, že se v mnoha případech pohlavního zneužívání v rodinách dopouštějí sourozenci na svých sestrách. Citové vazby k pachateli brání tomu, aby byl čin oznámen a pachatel řádně potrestán. Z důvodu nepřítomnosti trestu se proto jedná o pohlavní zneužívání opakované. Násilí je stupňováno, čímž později dochází k nedobrovolnému pohlavnímu styku, tedy ke znásilnění. Zneužité dívky uvádějí, že jsou vystavovány všem formám násilí, tedy psychickému, fyzickému, sexuálnímu i citovému vydírání.

Pokud vše vyjde najevo, tak je to převážně až v dospělosti, ale i tak mají dnes už dospělé ženy velké zábrany hovořit otevřeně o tom, co v dětství zažily. Bojí se, že pokud se se svým problémem obrátí na odbornou pomoc, přijdou o svoji rodinu, která je pro ně mnohdy tím nejcennějším. Některé sexuálně zneužité dívky mají podvědomě obavu v pozdějších letech navazovat hlubší citový vztah s mužem a tak vedou promiskuitní život, častěji střídají své partnery.¹¹

¹⁰ www.juristic.cz

¹¹ GJURIČOVÁ Š., KOCOURKOVÁ J., KOUTEK J., *Podoby násilí v rodině*. Praha: Vyšehrad, 2000

Velkým problémem v naší republice je selhávání prevence. Na většině základních škol není dostatečně rozvinuta sexuální výchova, mnozí učitelé nedokáží otevřeně a bez zábran se svými žáky diskutovat na sexuální témata. Někteří odborníci doporučují, aby sexuální výchova byla vyučována již v mateřských školkách formou her, například hra na dobré a špatné dotyky, při níž by si dítě uvědomilo, že mu někdo z blízkých ubližuje. Druhým problémem je nedostatečná informovanost veřejnosti o fungujících institucích, které nabízejí sexuálně zneužitým odbornou pomoc a to i anonymní.

Pro oběť sexuálního zneužití není jednoduché otevřeně hovořit o svých zážitcích. Neumí se dostatečně vyjadřovat, používat správné termíny apod. Měli bychom mít na paměti, že pokud se na nás někdo obrátí s prosbou o pomoc, nenutíme ho do povídání, pokud on sám nechce, aktivně jej vyslechneme, budíme pozorní k jeho nonverbálním projevům, k tomu, co nám chce říct mezi řádky a poděkujeme mu, že nám projevil důvěru a svěřil své „tajemství“.

Zcela jiným druhem pohlavního zneužívání, méně závažným, je v dnešní době častý pohlavní styk nezletilých, ke kterému dochází po vzájemné dohodě. Mezi osobami zúčastněnými na deliktu existují citové vazby, často se jedná o tzv. první lásky. U tohoto způsobu páchaní trestné činnosti postrádáme prvek násilí, v převážné míře se tyto případy řeší jen při urgenci rodičů nebo po oznámení lékařů gynekologické kliniky.

4.4. Dílčí závěr

Dnešní svět mládeže a především nezletilých dětí je podáván prostřednictvím médií ve velmi násilné podobě. Navíc děti tráví velmi mnoho času v institucích, kam rodič nevidí a kde nemůže zasahovat. V mnoha případech nemají rodiče ani na výběr. Buď rodinu zabezpečí finančně nebo o ni přijdou. Řada mladých delikventů pochází z běžných, víceméně normálně fungujících rodin. Mladý delikvent nemusí být z rozvrácené rodiny, ale nezřídka se mu podaří rodinu rozvrátit.

Ztotožňuje se se svými staršími vrstevníky, kteří trestnou činnost berou jako zdroj snadných příjmů. Vzhledem k sankcím, které jsou takřka minimální, se mnozí z nich cítí beztrestně, což je jen živnou půdou pro jejich další experimentování. Od majetkových deliktů se dostávají k drogám, návykem na drogy se dostávají k majetkovým deliktům. Znamená to, že se pohybují v kruhu, ve kterém se už mnohdy ani pohybovat nechtějí. Čekají na to, že jim dospělí podají pomocnou ruku a pomůžou jim dostat se z tohoto pomyslného kruhu.

V současné době dochází k velkému množství trestné činnosti páchané pod vlivem požívání omamných a psychotropních látek. Mnohem závažnější je fakt, že je tato činnost páchána nejen mládeží, ale dnes už poměrně často nezletilými dětmi. Mnohé případy majetkových trestných činů jsou páchány převážně s úmyslem odcizenou věc prodat a opatřit si tak finanční prostředky na nákup drogy.

Jedná se o vysoce společensky nebezpečný jev, ohrožující zdravý fyzický a především psychický a mravní vývoj nezletilých. Jak jsem již uvedl, ke zneužívání drog se váže trestná činnost především majetkového, ale i mravnostního charakteru. Převážná část nezletilých pachatelů provozujících některou formu toxikomanie se rekrutuje z řad osob ve věku 14 - 15 let. Nezletilí po užití drogy krom jiného ztrácejí také veškeré sexuální zábrany, z čehož pramení i následné sexuální zneužívání.

Velká část případů pohlavního zneužívání zůstává skrytá, zejména proto, že se v převážné většině odehrává uvnitř rodiny, v mnoha případech je součástí složitých citových vazeb a mnohdy i jakýmsi pojátkem rodinných vztahů. K jejich odkrytí dochází tehdy, když nastanou změny ve struktuře rodiny, např. při odchodu násilníka mimo rodinu, při rozvodech a pod.

Závěrem lze uvést, že počet trestných činů spáchaných nezletilými dětmi má podle policejních statistik klesající tendenci, zvyšuje se však jejich brutalita. Podle několika výzkumů se dětská delikventi rekrutují převážně z rodin s kriminální minulostí, z rodin rozvrácených a sociálně slabých. Odborníci, kteří přicházejí do kontaktu s mladými kriminálníky, je hodnotí jako agresivnější, méně ovladatelné a méně zodpovědné.

5. Prevence kriminality

Základem úspěchu prevence kriminality mládeže je její včasné a dlouhodobé působení. Vychází z předpokladu, že prevence kriminality mládeže je proces, který je nutné nezanedbat, neodkládat a začít s ním od nejtělejšího věku dítěte. V zájmu včasné prevence jde především o včasnou informovanost o závadovém chování dětí a to dříve než přeroste do závažnějších skutků, které by bylo nutné řešit prostředky trestního práva.

V první řadě by na závadové chování dětí měly včas upozorňovat školy a to především na záškoláctví, drobné krádeže, experimentování s návykovými látkami apod. O závadovém chování dítěte by měly především upozorňovat rodiče. V zájmu dítěte lze na jeho chování upozornit i orgány sociálně-právní ochrany, policii, státní zastupitelství a nebo soudy.¹²

Činnost jednotlivých subjektů prevence kriminality je nezbytně vzájemně koordinovat. Priorita náleží rodině, škole a médiím. Nositeli preventivních aktivit mohou být instituce státní, jako např. již zmiňovaná policie, státní zastupitelství, soudy, vězeňství, ale i nestátní, jako jsou zájmová sdružení, nadace, občanské iniciativy aj. Bez koordinace jednotlivých aktivit může docházet k jejich překrývání na některých úsecích, na jiných naopak k jejich absenci.

¹² ZOUBKOVÁ I., *Kontrola kriminality mládeže*. Pelhřimov: Čeněk, 2002

Pokud se týká projektů prevence kriminality na centrální úrovni, jedná se především o programy, které vycházejí z jednotlivých ministerstev. Na problematiku prevence kriminality mládeže a jevů s kriminalitou souvisejících se zaměřují rezorty a komise které jsou členy Republikového výboru pro prevenci kriminality.¹³

Hlavní těžiště profesionální policejní preventivní činnosti spočívá na Preventivně informačních skupinách, které jsou zřízeny na úrovni okresních (městských, obvodních) policejních ředitelství. Tyto skupiny poskytují přednášky a poradenství pro děti a mládež v oblasti předcházení trestné činnosti. Preventivně informační činnost zaměřenou na mládež vyvíjí i Muzeum Policie ČR a Národní protidrogová centrála.

V rámci vězeňství je realizován systém resocializačního působení na mladistvé odsouzené. Byly vytvořeny podmínky pro zvýšení počtu učebních oborů. Ve věznicích je však nedostatek specializovaných oddělení pro výkon trestu mladistvých, kteří jsou drogově závislí, mají poruchy chování nebo různé sexuální deviace.

5.1. Předcházení nežádoucím jevům

S prevencí můžeme začít a mnohdy také začínáme již po narození dítěte. Jak jsme si už mnohokrát řekli, základem vývoje každého dítěte je jeho rodina. Zde dostáváme první impulzy toho, co smíme a co je pro nás naopak tabu. Ne vždy však rodina přináší to, co je pro dítě potřebné. Začneme tedy tam, kde je dítě prvotně utvářeno sociálním prostředím a tím je školka.

Ve věku od tří do šesti let můžeme začít s prevencí proti negativním jevům, které děti obklopují. Patří mezi ně např. kouření, alkohol nebo léky. Informace by měly být podpořeny příkladným chováním nejbližších osob. Případně výchovných pracovníků v již zmiňované školce. V tomto věku je chování nejbližších pro děti největším vzorem.

Řada odborníků tvrdí, že do 12 let je u dětí položen základ pro vnímání odpovědnosti, která se promítá do jejich jednání, plnění povinností a úkolů. Je to období pro vyváření a rozvoj sociálních vztahů a vazeb k rodičům, starším lidem a vrstevníkům. Kvalita těchto vztahů je důležitým zdrojem vyprávání osobnosti, které je předpokladem budoucí integrace do společnosti.

Nejvíce záleží na prostředí rodiny a školy, záleží na tom, zda je toto prostředí pozitivně podnětné a bezpečné pro formování sociálních dovedností, jednání a komunikování, utváření zdravého sebevědomí a hodnoty vlastního já. Podle toho, jak se k dítěti staví rodina, škola a vrstevníci, tak se budou utvářet jeho osobnostní rysy, tedy i jeho budoucnost.

---

¹³ ZAPLETAL J. a kol., *Prevence kriminality*. Praha: PA ČR, 2000

Období do 18 let je jedno z nejdynamičtějších a nejsložitějších období v životě člověka vůbec. Je to období vzdoru, ale také touhy uplatnit se, najít smysl svého života a perspektivy do budoucnosti. V tomto období se učíme sladit své individuální potřeby s očekáváním a potřebami společnosti. Je to období prvních významných zkušeností, života podle vlastních představ, naplňování svých ideálů a hodnot.

Složitosti a problémy vývoje mladého člověka zvyšují jeho ohrožení šikanou, extremismem, návykovými látkami. Tato vývojová etapa a nároky v ní na mládež kladené jsou důležité pro správnou integraci do společnosti, ale jsou také velkým zdrojem sociálního selhávání. To znamená, že převážnou část pro nás podstatných informací čerpáme ze škol a učilišť, tedy od pedagogických pracovníků, kteří by nás měli poslat, případně nás navést na tu správnou cestu.

Mladá generace se vyznačuje řadou odlišných psychologických, sociálních i kriminologických specifik, které je jako věkovou skupinu odlišují od kategorie dospělých pachatelů. Jejich často navenek okázale demonstrována fyzická vyspělost nekoresponduje s jejich psychickou zralostí a může vést okolím ke klamně představené o jejich dokončeném vývoji. Z tohoto důvodu také společnost nekompromisně reaguje na jejich případné kriminální selhání.

Mladí dospělí jsou často v tzv. sociálním vakuu, kdy již nebo ještě nikam nepatří. Původní prostředí, čili rodina ve které vyrůstali, jim zpravidla nevyhovuje, ale vlastní prostředí si ještě nevytvořili. Toto očekávání a dosud nenaplněná realita může u některých z nich vést ke kriminálním deliktům, z nichž nejtypičtější jsou ve spojitosti s extremistickými skupinami a s experimentováním s drogami.¹⁴

5.2. Výchovné prostředky

Hodnota výchovné odměny a trestu je pro každé dítě jiná v závislosti na jeho osobnosti a na situaci, za níž k výchovnému zásahu dochází. Přitom by měla být mezi proviněním a trestem určitá úměrnost, stejně jako mezi žádoucím chováním a odměnou. Na malé provinění trest malý, na velké trest velký.

Malé dítě můžeme odměnit bonbonem za to, že se statečně chovalo před lékařem. Pro školní dítě by taková odměna nebyla povzbuzující. To se bude cítit daleko více povzneseno naším uznáním, které nemusíme projevovat nějakými dary a třeba ani ne mnoha slovy. Obecně tu platí zásada, že s postupujícím věkem dítěte ztrácejí na účinnosti ty výchovné prostředky, které jsou vázány na nějaké tělesné pocity, ať už příjemné nebo nepříjemné.

Na významu nabývají ty výchovné prostředky, které jsou více duševní povahy. Ocenění, pochvala nebo projev uspokojení jako odměna, naopak výčitka, domluva, pokárání nebo projev nespokojenosti jako trest. Primitivní výchovné prostředky zatlačují dítě také jen k primitivním reakcím a brzdí vývoj jeho osobnosti.

---

¹⁴ZOUBKOVÁ I., *Kontrola kriminality mládeže*. Pelhřimov: Čeněk, 2002

Jestliže dvouleté dítě dostane pod stromeček koloběžku, bude sice chvíli zkoušet, jestli se dá na tom jezdit, pak zkusí ještě, jestli se s tím nedá dělat něco jiného, ale pak ji odloží. Takový dárek nemá význam. Rodiče si z tohoto vezmou ponaučení a chlapeček ji dostane znovu až za dva roky. Jestliže tutéž koloběžku dostane dítě sedmileté, které už pošilhává po kole, nezpůsobí mu to zvláštní radost, ale spíše zklamání. Měli bychom pamatovat na to, že pokud chceme někomu dát odměnu nebo trest, nezáleží na tom, co mu dáváme (jaký druh odměny nebo trestu), ale co to dává jemu.

V odměnách i trestech je nutné vyvarovat se stálého opakování jednoho a téhož postupu. Jestliže rodiče na každý prohřešek dítěte reagují stejně a nedovedou své projevy spokojenosti diferencovat a stupňovat, je celá výchova poznamenána touto jednoduchostí. Jestliže dítě vždy už předem ví, že pokud něco provede, vždycky přijde výprask nebo nekonečné kázání, přestane za nějakou dobu tyto zákroky vnímat a přijme to jako neměnnou, osudem souzenou nutnost. Podle svého temperamentu to bude buď trpně snášet nebo bude hledět takovou nemilou přítěží ze sebe co nejdříve setřást.¹⁵

Stížnost rodičů, že "si to dítě z toho nic nedělá", ve skutečnosti často znamená, že si přestalo něco dělat z toho jediného výchovného prostředku, který rodiče znají a který proti němu používají. Stejně tak za chvíli přestane mít potěšení ze stále stejných odměn a dáreků. Pochvaly, které zní jako by byly nahrány na magnetofonu, nemají povzbuzující účinek, stejně jako nemají odstrašující účinek takto pronášené výhrůžky. Vůči podnětům, které se stereotypně opakují, pozornost rychle ochabuje.

Jestliže začneme s příliš silnými odměnami nebo příliš silnými tresty, nemáme možnost je dále stupňovat. Těžko můžeme odměnit dítě, které už má všechno a po ničem netouží. Dítě bychom měli výchovnou odměnou povzbuzovat, aby mělo radost z "obyčejných" věcí a našlo v těchto pocitech odrazovou základnu pro větší pracovní úsilí. Používání krajních výchovných prostředků vede mezi jiným k tomu, že si dítě vytváří jako reakci na ně krajní, nezdravé postoje.

Příliš silné tresty vedou buď k útlumu, pasivitě a apatii nebo naopak ke vzdoru, vzpouře a touze po pomstě. Čím jsou děti starší, tím spíše dochází k této druhé možnosti. Pro období puberty je to pak více než příznačné. Přehnané tresty nemohou totiž zapadnout dobře do představy spravedlnosti, kterou si dítě postupem věku vytváří a která v době puberty bývá už zřetelně vyhraněna. Takové tresty jsou dítětem přijímány jenom jako projev převahy, násilí, surovosti a krutosti. Nepřiměřené tresty a omezování mohou vést snadno k pocitům ponížení a méněcennosti. Přílišné zahrnování chválou a odměnami naopak vede k pocitu nadřazenosti.

Je důležité, abychom byli při trestání důslední, protože nedůslednost uvádí dítě ve zmatek. Jestliže je dítě jednou za totéž trestáno a podruhé chváleno, těžko se rozhoduje, co má vlastně dělat. Pokud dovedeme sebekriticky uznat, že nejsme ve všem naprosto dokonalí, pokud nepodléháme nějaké zaslepenosti a dovedeme nejen trestat, ale i odpouštět, pak z drobných nedůsledností denního života nehrozí zvláštní nebezpečí.

¹⁵ GJURIČOVÁ Š., KOCOURKOVÁ J., KOUTEK J., *Podoby násilí v rodině*. Praha: Vyšehrad, 2000

Horší je to tam, kde k nedůslednostem dochází soustavně. Představa spravedlnosti a jasných norem chování se za těchto okolností nemůže dobře vytvořit. Vzniká zde vážné nebezpečí, že se dítě brzy naučí v takové situaci "chodit" a využívat jí ve svůj prospěch. Úvah o tom, jakého trestu nebo jaké odměny bychom měli v konkrétní situaci použít je mnoho. Soupis výchovných prostředků nedokážeme pořídit, neboť jejich množství je sotva přehledné. Pokusme se alespoň zamyslet nad některými jejich druhy.

Podíl policie na výchově a vzdělávání osob je specifická záležitost, která spočívá především v represi - zadokumentování a objasňování trestné činnosti, která je páchaná konkrétní osobou. Dalším, neméně důležitým úkolem, je preventivní činnost. Její podstatou je názorný příklad, rada, upozornění na problémy dnešní doby, které se týkají zejména těch mladých.

Náplní programů, které se touto problematikou zabývají, jsou zejména pravidelné besedy a setkání ve školách a sociálních zařízeních, preventivní a bezpečnostní akce, které se zaměřují na rozbor a řešení konkrétních problémů. Tyto akce organizuje policie individuálně nebo ve spolupráci s dalšími státními a nestátními složkami.

Toto je zjednodušené nastínění základních úkolů policie, o kterých bude pojednáno později. V praxi se jedná se o složitý cyklus, při kterém policie úzce spolupracuje s dalšími osobami a institucemi a společně uvádějí do praxe prvky výchovy. Mezi tyto složky můžeme zařadit rodiče, školu, orgán sociálně-právní ochrany dětí, státní zastupitelství, soudy, nestátní instituce, sociální zařízení, probační a mediační službu. Tato součinnost už sama o sobě vytváří základní výchovné programy, které se zabývají poruchami chování dětí a mládeže.

5.3. Zákonné prostředky

Problematika kriminality mládeže je řešena v rámci sociální a kriminální politiky státu. Sociální politika zahrnuje politiku mládeže, zaměstnanosti, vzdělávání, rodinnou, zdravotní atd. Systémy kriminální politiky jsou politika trestní a politika preventivní. Trestní politika představuje defenzivní strategii kontroly kriminality a její represivní část je orientována na minulost, na konkrétní události, trestné činy, které již nastaly.

Preventivní politika směřuje do budoucnosti - představuje ofenzivní strategii kontroly kriminality, spoléhá se především na nerepresivní prostředky. Zabývá se snižováním pravděpodobnosti páchaní trestných činů. Systém péče o delikventní mládež tvoří soustava institucí působících v rámci sociální i kriminální politiky, jejichž práva a povinnosti určuje příslušná legislativa.¹⁶

---

¹⁶ www.mvcr.cz

Zvláštní ochranu rodině, dětem a mladistvým zaručuje čl. 32 Listiny základních práv a svobod a dále Úmluva o právech dítěte, která deklaruje právo dítěte na život, zdravý vývoj, rodičovskou péči, život v rodině, vzdělání a zaměstnání. Neméně důležité je právo dítěte na ochranu před zanedbáváním, zneužíváním a duševním nebo tělesným násilím. Toto ustanovení zdůrazňuje význam sociální prevence, která ve svém důsledku směřuje k ochraně společnosti jako celku.

Ochrana postavení dítěte a jeho oprávněných zájmů představuje rozsáhlý soubor práv dítěte, která jsou upravena v různých právních odvětvích a normách různé právní síly. Jde především o předpisy práva rodinného, občanského, sociálního, práva správního (školství, zdravotnictví), práva trestního a přestupkového.

Z hlediska občanského práva se každý člověk stává občanem okamžikem narození a má tudíž způsobilost k právům a povinnostem a způsobilost k právním úkonům. Právní status dítěte je definován s odkazem k věku. Právní normy používají v zásadě dva termíny. První termín - nezletilec, je užívaný pro oblast práva soukromého. Zletilost, jako plná způsobilost osoby svým vlastním právním jednáním nabývat práv a zavazovat se, vzniká podle občanského zákoníku dosažením 18 let.

Mezi právním statutem dítěte mladšího 15 let a adolescentem mezi 15 až 18 rokem věku není podstatný rozdíl. Zásadní rozdíly jsou však v oblasti trestního a přestupkového práva, neboť s věkovou hranicí 15 let je spojen vznik trestní odpovědnosti. Mladistvý - je tedy termín důsledně užívaný trestním (přestupkovým) právem pro věkovou skupinu 15 - 18 let.

Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění zák. č. 91/1998 Sb. nově upravuje pojem rodičovské zodpovědnosti jako soubor povinností a práv rodičů k nezletilým dětem, které spočívají v zajišťování jejich výchovy, výživy, správě majetku a vytváření harmonického rodinného prostředí. Tam, kde rodiče nemohou, nechtějí nebo zneužívají své rodičovské zodpovědnosti, tedy ohrožují zájem dítěte, zasahuje do jinak chráněného soukromí rodiny stát, který plní svoji roli opatřeními sociálně-právní ochrany dětí.

Soudní ochranu práv dítěte a ukládání výchovných opatření soudem upravuje občanský soudní řád - péče soudu o nezletilé. Opatrovnický senát rozhoduje ve věci výchovy a výživy nezletilých o styku rodičů s nimi, o navrácení dítěte, o omezení, pozastavení nebo zbavení rodičovské zodpovědnosti, o záležitostech, o nichž se rodiče nemohou dohodnout.

Soud vede rodiče popř. opatrovníky nezletilých k řádnému plnění povinností při péči o nezletilého. Vyřizuje podněty a upozornění občanů a právnických osob stran výchovy nezletilého a činí vhodná výchovná opatření, pokud je neučinil orgán sociálně-právní ochrany podle zvláštního zákona. Vyžaduje-li to zájem na řádné výchově dítěte, může orgán sociálně-právní ochrany dětí:

- napomenout vhodným způsobem nezletilého, jeho rodiče a osoby, které narušují jeho řádnou výchovu
- stanovit nad nezletilým dohled, který provádí za součinnosti školy, občanských sdružení v místě bydliště nebo na pracovišti

- uložit nezletilému omezení, které zabrání škodlivým vlivům na jeho výchovu, zejména zakáže nezletilému návštěvu podniků a zábav pro něho nevhodných

Jestliže výchova dítěte je vážně ohrožena nebo narušena a dříve uložená výchovná opatření nevedla k nápravě, může soud nařídit ústavní výchovu. Nařízení ústavní výchovy představuje závažný zásah do života dítěte. Dochází k zásadní změně prostředí i životního režimu dítěte.

Zvláštní ustanovení trestního řádu zajišťují, aby byly objasněny všechny skutečnosti důležité pro rozhodnutí soudu, a to jak o vině, tak o přiměřeném trestu nebo ochranném opatření. Zdůrazňují se výchovné momenty v řízení, zajišťuje se obhajoba mladistvého ve všech stadiích trestního řízení. Nejdůležitějším pramenem pro zjištění poměrů mladistvého jsou orgány sociálně-právní ochrany. Tento orgán má s ohledem na jeho poslání a roli v trestním řízení potřebné pravomoci.

Mladistvý může být vzat do vazby jedině tehdy, nelze-li účelu vazby dosáhnout jinak. Účelem trestu u mladistvého je, aby trestem byla zabezpečena jeho výchova v řádného občana se zřetelem k jeho osobním vlastnostem, rodinné výchově, k prostředí z něhož pochází.

Ochranná výchova je druhem ochranného opatření a trvá dokud to vyžaduje její účel, maximálně však do 19 let. Pro uložení ochranné výchovy musí být splněny tyto podmínky:

- o výchovu mladistvého není náležitě postaráno
- výchova mladistvého byla zanedbána
- vyžaduje to prostředí v němž mladistvý žije

Ochrannou výchovu lze uložit i osobě mladší 15 let, která dovršila 12 let, tedy pro nedostatek věku trestně neodpovědné. Obligatorně se ochranná výchova uloží tehdy, dopustil-li se dětský pachatel takového trestného činu, za který trestní zákon ve zvláštní části dovoluje uložení výjimečného trestu.

Výkon trestu odnětí svobody u mladistvých je upraven v zákoně č. 59/1965 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů. Výkon vazby je upraven zákonem č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby. Vazba i trest odnětí svobody se vykonávají ve zvláštních věznicích.

Od roku 1993 je realizován "Program zacházení s mladistvými vězni". Jeho náplní jsou aktivity vedoucí k soběstačnému a plnohodnotnému zařazení mladistvého do občanského života po propuštění.

Resorty, do jejichž působnosti spadá péče o delikventní mládež jsou Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo vnitra a Ministerstvo zdravotnictví. Resorty se zaměřují především na zkvalitňování politiky mládeže, rodinné, vzdělávací, zaměstnanosti a trestní a tvorbu příslušné legislativy.

Ministerstvo vnitra se v oblasti práce s delikventní mládeží zaměřuje na projekty ke snižování trestné činnosti na místní úrovni, zkvalitňování práce policie na úseku odhalování a objasňování trestné činnosti mládeže a páchané na mládeži, vytváření informačního systému v oblasti prevence kriminality.

Je realizována koncepční a metodická činnost ve vztahu k tzv. komplexnímu součinnostnímu programu prevence kriminality na místní úrovni ve městech zatížených vysokou mírou trestné činnosti a dalších sociálně patologických jevů. Jednou z priorit těchto programů je vytváření podmínek pro vznik aktivit zaměřených na prevenci kriminality mládeže. Na podporu programu je realizován dotační systém ze státního rozpočtu.

Policie ČR v rámci preventivní činnosti provádí analytickou a informační činnost při organizování preventivních programů na místní úrovni, poradenství pro občany v oblasti předcházení trestné činnosti, přednáškovou, výchovnou a poradenskou činnost v oblasti prevence kriminality a dopravní nehodovosti. V rámci koordinační komise k diváckému násilí a nevhodnému chování při sportovních utkáních, zvláště při fotbalových zápasech je vytvářen speciální program "sociální práce s fanoušky".

Činnost Ministerstva spravedlnosti se dotýká zacházení s mladistvými delikventy v oblasti legislativní, výkonné při vytváření podmínek pro aplikaci alternativních trestů a odklonu v trestním řízení, v oblasti resocializačního působení vězeňství a v oblasti kriminologického výzkumu.

Na základě zákona č. 189/1994 Sb., o vyšších soudních úřednících, ve znění pozdějších předpisů, byli konstituováni probační úředníci. Zákon stanoví, že mohou na základě pověření předsedy senátu vykonávat určité probační činnosti, konkrétně poskytnutí poučení obviněnému a poškozenému o náležitostech dohody o narovnání a úkonech potřebných k jejímu uzavření.

V rámci vězeňství je realizován systém resocializačního působení na mladistvé odsouzené. Byly vytvořeny podmínky pro zvýšení počtu učebních oborů pro mladistvé odsouzené a pro zvýšení počtu specializovaných oddělení pro odsouzené psychopaty.

Činnost ministerstva práce a sociálních věcí v oblasti péče o delikventní mládež se orientuje převážně na práci s nezaměstnanými. Sociální práce s dětmi a mladými lidmi ohroženými rizikovým prostředím nebo již vykazujícími znaky delikventního jednání je jednou z priorit resortu práce a sociálních věcí. To se projevuje jak ve zvýšené pozornosti, kterou resort věnuje zavádění nových forem metodického vedení sociálních pracovníků okresních úřadů, tak v dotační politice resortu.¹⁷

Klíčovou roli v oblasti sociálně-právní ochrany dětí mají sociální pracovníci orgánu sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD), kteří vyhledávají ohrožené děti, výchovně působí na rodiče, vykonávají funkci opatrovníka, podávají návrhy soudu s cílem prosazení sociálně-právní ochrany dětí, organizují náhradní péči o děti.

---

¹⁷ www.mvcr.cz

Kurátoři pro mládež se zabývají sociálně výchovným působením na mládež, poskytují poradenství dětem, mladistvým a jejich rodinám, provádějí výchovné pohovory, v případě trestné činnosti spolupracují s orgány činnými v trestním řízení a účastní se trestního řízení proti mladistvému, podle potřeby zprostředkovávají pomoc odborníků.

V rámci sociální prevence trestné činnosti a dalších sociálně negativních jevů mezi dětmi a mládeží se zaměřilo ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy na zkvalitnění výchovného působení školy včetně přípravy učitelů a systému pedagogicko-psychologického poradenství, na péči o narušenou mládež, zejména ve výchovných ústavech a na podporu volnočasových aktivit mládeže. Významný je i rozvoj v sociálně - právní výchově a vzdělávání a podpora nevládních aktivit v rámci grantového systému resortu.¹⁸

Ministerstvo zdravotnictví se ve vztahu k péči o delikventní mládež zaměřuje na léčbu pachatelů trestné činnosti s duševní poruchou, na léčbu drogově závislých a na prevenci týrání, zanedbávání a sexuálního zneužívání dětí a na pomoc obětem trestných činů. Finančně je podporována nevládní organizace Bílý kruh bezpečí, která se zabývá pomocí obětem trestných činů a Nadace Naše dítě, která provozuje Linku důvěry s celorepublikovou působností. Dále jsou podporovány další nevládní organizace, které se zabývají prevencí týrání a zneužívání dětí.¹⁹

5.4. Dílčí závěr

Po narození dítěte začíná vždy nová, jedinečná etapa vývoje osobnosti. V průběhu tohoto vývoje dochází k soustavné socializaci. V první fázi života se jedná o specifickou výchovu, kdy si jedinec osvojuje morální hodnoty a návyky dané společností. Každá společnost je založena na dodržování určitých hodnot - norem, vyžaduje jejich dodržování a v případě porušení má možnost toto porušení sankcionovat.

Prvotní návyky, ať už ty dobré nebo ty špatné, si jedinec osvojuje v rodinném prostředí, případně v prostředí náhradním, které mu vytváří základní podmínky pro život. Je zřejmé, že výchovná prostředí působí na mravní vývoj jedince, jeho vnímání okolního světa, vnímání platných společenských a právních norem. Je potřeba si uvědomit, že každý jednatel má tyto podmínky rozdílné.

Některé dítě se vyvíjí v plnohodnotném prostředí, jiné je naopak handicapováno neúplnou rodinnou nebo výchovou v sociálních zařízeních. Mimo rodinného nebo náhradního prostředí má velmi výrazný vliv na výchovu jedince školka, škola a mimoškolní prostředí. Zde je nezbytné vyzvednout vliv vrstevníků a vrstevnických skupin, které na jedince působí velmi aktivně.

---

¹⁸ www.mvcr.cz

¹⁹ www.bkb.cz

Lze konstatovat, že v případě zdárného vývoje jedince je důležité narodit se s určitými vlohami, které jsou následně rozvíjeny a ovlivňovány rodinným, školním a mimoškolním prostředím. Vzhledem k nástrahám, které na jedince čekají během jeho života je důležité vychovávat odolné, odhodlané a sebedůvěrou kypící jedince, kteří budou schopni odolávat negativním vlivům společnosti.

V opačném případě se musí s těmito jedinci pracovat. V případě narušení morálních hodnot a poruch chování je důležité zkoumat příčiny a důvody takového jednání a snažit se je vhodným způsobem eliminovat. Toto se v první fázi děje ve spolupráci rodiny, školy a případně dalších specializovaných institucí a odborníků. V případě, že jednání dosáhne hranice trestnosti a dojde k protiprávnímu jednání, přichází na řadu trestněprávní normy, které se zabývají odpovědností a opatřeními, které jsou vynutitelné zákonem.

V tomto okamžiku přichází na řadu trestní řízení, které je upraveno zejména trestním zákonem, trestním řádem a zákonem č. 218/2003 Sb. O odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže, které obsahují zejména tyto základní skutečnosti:

- zjištění skutkové podstaty věci - znaky skutkové podstaty trestního činu
- míru zavinění, věk, přičetnost
- trestní odpovědnost za jednání (mladiství)
- opatření ukládaná mladistvým a nezletilým
- rozumová a mravní vyspělost

V případě, že nezletilý nebo osoba, která není ze zákona trestně odpovědná, spáchá protiprávní čin, který je řádně zadokumentován, v rámci zákona je zakotvený systém opatření, který může reagovat na různé aspekty trestné činnosti těchto osob a jejich osobní poměry.

Na mladistvého se nahlíží jako na dosud nevyzrálého dospívajícího jedince s vyvíjející se hodnotovou škálou. Jeho životní styl a postoje je možno vhodným způsobem zásadně ovlivnit a změnit. V tomto systému opatření reaguje na jejich současnou životní situaci a zaměřuje se i do budoucna.

Účelem opatření je tedy vytvoření podmínek pro sociální a duševní rozvoj mladistvého se zřetelem k dosaženému stupni rozumového a mravního vývoje, osobním vlastnostem, k rodinné výchově a prostředí, z něhož pochází, ale i jeho ochrana před škodlivými vlivy a předcházení dalšímu páčání provinění.

Dopustí-li se protiprávního činu nezletilá osoba - dítě mladší 15 let, spáchá čin jinak trestný. Ze zákona není tato osoba trestně odpovědná. Projednáváním činu jinak trestného se sleduje užití opatření, které účinně přispěje k tomu, aby se děti zdržely páčání protiprávních činů a našly společenské uplatnění, odpovídající jejich schopnostem a rozumovému vývoji. Hlavním účelem užitých opatření je výchovné působení na všechny děti a to plně a bez rozdílu.

Závěr

Kriminalita dětí a mládeže patří k závažnému celospolečenskému problému. Pro vývoj trestné činnosti v naší republice jsou charakteristické právě kvantitativní a kvalitativní změny v kriminalitě dětí a mládeže. Podle výzkumů stoupá počet dětských a mladistvých delikventů z rodin s kriminální minulostí, z rodin rozvrácených a sociálně slabých. Odborníci, kteří přicházejí do kontaktu s mladými delikventy je hodnotí jako agresivnější, méně ovladatelné a méně zodpovědné.

V dnešní uspěchané době si téměř nevšimneme mládeže, ale i dětí, které žijí takřka na ulici. Jedná se o mládež, která se na ulici dostává díky neshodám s rodiči, útekem z rozvrácených rodin nebo z dětských domovů. Pokud se včas nesetkají s pomocnou rukou dopouštějí se trestné činnosti, pokoušejí se krást, stanou se obětmi komerčně sexuálního zneužívání a beznadějně putují za snem lepšího bytí.

V některých státech Evropy již existuje účinný systém spolupráce státních a nestátních institucí na pomoc těmto dětem a mládeži. Je potřebná realizace různých vzdělávacích a resocializačních programů, kde by takováto mládež získala běžné sociální návyky, našla smysl života a díky tomu se začlenila do společnosti. Převážnou část tvoří mládež, která opustila dětské domovy. Právě oni přicházejí do společnosti naprosto sociálně dezorientováni a s nemalými komunikačními problémy. Snadno se ocitají na hraně zákona.

Prevence se moc nerozvíjí, zato se ale posilují represivní preventivní opatření. Jedná se např. o zstrašující funkci trestu, mimochodem funkcí hodně slabou. Tzv. „problémová“ mládež se začala mísit s bezdomovci, drogově závislými a různými kriminálními živly, jednoduše řečeno s lidmi, kteří žijí na okraji společnosti. To prohlubuje jejich pocit beznaděje. Jaké vzory si mohou odnést z takového prostředí?

Jakou může mít trest zstrašující funkci, když se z vyprávění svých „vzorů“ dozvědí, že to ve výkonu trestu není zas tak hrozné, protože už tam mnozí byli několikrát? A protože je tato mládež naivní, velmi snadno se vlivem těchto lidí kriminalizuje. Pak už se samozřejmě nejedná o děti a mládež na ulici, ale o mladé delikventy.

Život na ulici si ve většině případů rozhodně nevybrali, většina této mládeže nechce žít na ulici a už vůbec ne delší dobu. Společnost se tváří, že neexistují a oni jsou díky represivním preventivním opatřením zahrnutí mezi drogově závislé a kriminální živly. Je zde velká pravděpodobnost, že se tato mládež dostane do vězení. Policie jejich dopadením vykáže činnost a daňoví poplatníci to zaplatí. Jeden člověk ve vězení stojí stát nemalé finanční prostředky. Jaký resocializační efekt vlastně vězení má?

Ze statistik vyplývá, že spousta recidivistů začala se svou kriminální dráhou již v dětském věku. Resocializační programy buďto nejsou účinné nebo chybí úplně. Chod výchovných ústavů řídí „nejsilnější“ jedinci, nezřídka s „bohatými“ kriminálními zkušenostmi. Funguje zde tzv. právo silnějšího.

Média ukazují v hojné míře V.I.P. klienty výchovných ústavů, kteří zde navštěvují posilovny, výtvarně se zdokonalují a jejich postavy rozhodně nenapovídají tomu, že by jim zde něco chybělo nebo že by dokonce strádali. Spousta důchodců na tom není zdaleka tak dobře a to ve většině případů pracovali celý život. Na rozdíl od jiných!

Úřady by si měly uvědomit, co je pro stát výhodnější. Měly by spolupracovat s nevládními organizacemi, které chtějí pomáhat dětem na ulicích. Více se zapojovat do spolupráce se streetworkry, kteří cíleně navštěvují „terén“. Spolupráce je pro takové děti důležitá, protože jim to dává pocit, že vůbec někam patří. Po určité době si můžou zvolit chodník a nebo se pokusit o jinou životní variantu.

Dětem na ulici bychom měli nabídnout možnost nalézt v životě lepší uplatnění. Za pomoci alternativního vzdělávání by mohli získat běžné sociální návyky, aby se mohli uplatnit ve společnosti a získat trvalé zázemí. Dnes je jejich každodenní realitou špína ulice a pocit beznaděje. Je mnoho dalších dětských bolestí, které mají svůj počátek v rozvrácených a nefunkčních rodinách nebo dětských domovech, kde jsou děti nuceny vyrůstat. Zde není čas na city, pohlazení nebo lásku.

Pojďme se podívat na současně velice diskutované snížení hranice trestní odpovědnosti u dětí a mládeže. Nemyslím si, že by snížení věkové hranice trestní odpovědnosti dětí samo o sobě něco vyřešilo. Tvrdí se sice, že mladá populace dnes dříve dospívá. Urychluje však vývoj fyzický nebo sexuální tolik potřebný vývoj psychický?

Zdaleka nelze hovořit o tom, že by dnes děti byly vyzrálejší a odpovědnější a že by se v tomto smyslu jejich vývoj zrychlil. Opět se musím vrátit k již zmiňovaným médiím. Chrlí na naše děti spoustu násilí a to nejen z filmů a videoher. Dramatičnost a násilnost, kterou média nastiňují některé skutky je někdy více než přehnaná.

Opakem toho poté je rozhovor reportéra s mladými delikventy, kteří za své osudy viní společnost. Měli bychom se naučit rozlišit pubertální chování od různých poruch osobnosti. Přístup k postupně se rozvíjejícímu psychopatovi by měl být odlišný od přístupu k dítěti zápasícímu se svým dospíváním.

Zmíněná schopnost ovšem vyžaduje vytvoření odborných předpokladů a řadu kvalifikovaných odborníků. Také bychom si měli přestat nalhávat, že všechny delikventní děti jsou nevinné oběti okolností nebo že stačí delikventnímu dítěti poskytnout dobré podmínky, aby přestalo páchat zločiny, resp. činy jinak trestné nebo provinění.

Současná právní úprava by neměla být založena jen na sankcích. Podstatou je hledat společnou cestu k nápravě jedince tím, že je mu třeba v první řadě vysvětlit jeho protiprávní jednání, vysvětlit mu nebezpečnost jeho konání pro společnost a společně hledat způsoby řešení vzniklé situace. Dětem, a mládeži vůbec, musíme pomáhat při hledání aktivit, zájmů a smyslu jejich dalšího života.

Vzhledem k tomu, že u osob v tomto věku není zcela ukončen vývoj a chápání trestní odpovědnosti je na různé úrovni, je důležité zjistit jejich stupeň vyspělosti, okolnosti jejich výchovy, to v jakém prostředí vyrůstaly, jak se chovaly v rodinném, školním a mimoškolním prostředí a co je mohlo ovlivnit k tomu, že se dopustily protiprávního jednání.

Osoba v tomto věku ještě není plnohodnotně schopna si některé skutečnosti uvědomit a posoudit, co je správné a co naopak správné není. Je důležité brát ohled na rozumové a volní vlastnosti dětí. Tyto vlastnosti jsou přímo souvislé s výchovou, vedením a nastavením měřítek hodnot, což je z větší části odpovědnost rodiny, školy, mimoškolních institucí. V jádru věci se však jedná o odpovědnost nás všech - tedy celé naší společnosti.

Resumé

Počátek snížení kriminality dětí a mládeže vidím v prevenci, tedy v práci s dětmi a to již v předškolním věku. S těmito dětmi je potřeba v prvopočátku jejich vývoje rozmlouvat o tom, co se smí a co je naopak v chování nepřipustné. Tam, kde na to nestačí rodiče, musí pomoci odborníci a to nejen z řad pedagogů, psychologů, sociálních pracovníků, ale i z řad policistů.

Mnozí lidé rádi poukazují na nevhodné chování dětí a mládeže, když se jich však zeptáte, co pro nápravu hodlají udělat, místo odpovědi jen pokrčí rameny. Jindy dostanete odpověď, že je to přece v zájmu rodičů. Má odpověď zní, že je to v zájmu nás všech, jak bude vypadat naše budoucnost. Když se bude více financí vkládat do našich dětí, chcete-li do jejich vývoje, do prevence, v budoucnu se nám to rozhodně vrátí.

Vina není jen na straně rodičů nebo ve většině případů na straně matky samoživitelky. Vinu nese celá společnost, která se zabývá komercí, popularizací, senzacechtivostí a dnes více než jindy financemi a vlastními zájmy. Ze všech stran slyšíme o „tunelech“, o tom kdo kde koho podvedl, ale klady se nevyzdvihují.

Klady se totiž v dnešní době nenosí. Z médií se dozvídáme o „hrdinech“ z řad členů organizovaného zločinu a z těchto lidí si bere dnešní mládež příklad. Zde zcela platí, že příklady táhnou. Proč by měl jít mladistvý delikvent do práce, když se o něj stát tak dobře postará. Tady bych doporučil oprášit staré známé „bez práce nejsou koláče“. Ano, stát by se měl postarat, ale v ranném dětství. Začít by se mělo v sociální pomoci mladým rodinám.

Anotace

Tato bakalářská práce pojednává o narušení základních funkcí rodiny. Dále o tom, jaký dopad má narušení základních funkcí na děti, které jsou nuceny vyrůstat v nefunkčních, neúplných a rozvrácených rodinách. Je zde zachycena nefunkčnost základních vztahů mezi rodiči a dětmi, vzájemných vztahů mezi rodiči a dopad takovýchto vztahů na děti.

Z nedostatku vzájemných vztahů plynou konflikty, které vyúsťují v patologické jevy. Z těchto jevů je největším problémem dnešní doby kriminalita dětí a mládeže. Z delikventních dětí vyrůstá delikventní mladá generace. Tato ve své činnosti v mnoha případech pokračuje a jejich trestná činnost se stupňuje. Vzhledem k nefunkčnosti nebo velmi malé účinnosti resocializačních programů není možné tento stoupající trend zastavit.

Jak již bylo v předchozích odstavcích mnohokrát řečeno jsou velice důležité preventivní programy a práce s těmi nejmenšími dětmi. Především se jedná o děti předškolního věku, které se dají výchovně formovat. Zdravý sociální vývoj dětí by měl být prvořadým úkolem celé naší společnosti.

Annotation

This Bachelors study deals with impairments of principal family functions. It also describes the impact of these impairments on children, who are compelled to grow up in malfunctional, incomplete and disrupted families. In this study the malfunctions of primary relationships among parents and their children have been recorded. Also, the malfunctions of relationships between parents and the impact of such relationships on children have been described.

The conflicts arise from defects of mutual relationships. These conflicts lead into pathologic effects. The most substantial current problem is childhood delinquency and juvenile delinquency. A delinquent young generation comes up from delinquent children. This generation continues in its criminal activity in many cases, and this criminality escalates. It is not possible to suppress this rising tendency, considering the failure or minimal efficiency of resocialization programmes.

As noted in previous sections, preventative programmes and work with the youngest children are essential. This particularly concerns pre-school-aged children, who are able to be educationally formed. Well-balanced social development of our children should be the primary target of the entire society.

Klíčová slova

Agresivita – tendence k nepřátelskému jednání vůči druhým

Alkoholismus – chorobný návyk nadměrného požívání alkoholických nápojů

Alternativní vzdělání – vzdělání založené na možnosti výběru a volby

Delikvence – trestná činnost, páchaní protiprávních činů

Disharmonické prostředí – nevyvážené prostředí, prostředí v neshodě a nesouladu

Disfunkční rodina – nefunkční, neúčelová rodina

Kriminalita – zločinnost, souhrn trestné činnosti

Kriminální politika – záležitosti státu týkající se trestné činnosti

Krize rodiny – doba vrcholných rozporů v rodině

Mladá generace – dle trestního práva osoby do 20 let

Mladistvý – dle trestního práva osoby ve věku 15 – 18 let

Nezletilý – dle trestního práva osoby ve věku do 15 let

Narkomanie – požívání drog s následnou závislostí

Prevence – soubor sociálních opatření s cílem předcházet nežádoucím jevům

Resocializace – výchovné působení, s cílem opětovného zařazení zpět do společnosti

Sociální politika – záležitosti státu týkající se společenských vztahů

Spolupachatelství – dle práva protiprávní čin spáchaný více osobami

Stres – soubor podnětů nepříznivě zatěžujících organizmus

Streetworker – terénní sociální pracovník, pomáhá lidem žijícím na ulici

Toxikomanie – psychická i tělesná závislost na drogách

Key words

Aggressiveness – tendency to hostile behavior towards the others

Alcoholism – pathological habit of excessive alcoholic drinks-taking

Alternative education – education based on possibility of selection and preference

Delinquency – criminal activity, commission of illegal acts

Disfunctional family – malfunctional, nonpurpose family

Disharmonious conditions – imbalanced conditions, conditions with distractions and disharmony

Drug addiction – drug-taking resulting in drug dependence

Complicity - according to criminal law illegal act committed by more subjects

Criminal policy – concernment of the state related to criminality

Criminality – iniquity, resume of criminal activity

Family crisis – period of the most intense conflicts in family

Infant - according to criminal law subjects at the age to 15

Juvenile - according to criminal law subjects at the age from 15 to 18

Prevention – set of social precautions with the aim of preventing undesirable events

Resocialization – educational treatment with the aim of renewed insertion into the society

Social policy - concernment of the state related to social relations

Streetworker – field social worker, he helps people living on the street

Stress – set of stimuli oppressing the organism malignantly

Toxicomania – mental and physical drug dependence

Young generation - according to criminal law subjects at the age to 20

Seznam použité literatury

Zákony:

Zákon č. 1/1993 - Ústava ČR
Zákon č. 2/1993 - Listina základních práv a svobod
Zákon č. 94/1963 - Zákon o rodině
Zákon č. 140/1961 - Trestní zákon
Zákon č. 141/1961 - Trestní řád
Zákon č. 283/1991 - Zákon o Policii ČR
Zákon č. 359/1999 - Zákon o sociálně právní ochraně dětí
Zákon č. 218/ 2003 - Zákon o soudnictví ve věcech mládeže
Úmluva o právech dítěte – sdělení FMZV č. 104/1991

Seznam literatury:

MAŇÁK J., ŠVEC V., *Cesty pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2004
VORLÍČEK CH., *Úvod do pedagogiky*. Velký Šenov: H&H, 2000
KRAUS B., POLÁČKOVÁ V., *Člověk, prostředí, výchova*. Brno: Paido, 2001
SMITH H., *Děti a rozvod*. Praha: Portál, 2004
VÁGNEROVÁ M., *Psychologie problémového dítěte*. Praha: UK, 1997
MATOUŠEK O., KROFTOVÁ A., *Mládež a delikvence*. Praha: Portál, 2003
ZOUBKOVÁ I., *Kontrola kriminality mládeže*. Pelhřimov: Čeněk, 2002
ZAPLETAL J. a kol., *Prevence kriminality*. Praha: PA ČR, 2000
GJURIČOVÁ Š., KOCOURKOVÁ J., KOUTEK J., *Podoby násilí v rodině*. Praha: Vyšehrad, 2000

Internetové stránky:

www.mvcr.cz - Ministerstvo vnitra ČR
www.juristic.cz - Český právní informační prostor
www.bkb.cz - Občanské sdružení Bílý kruh bezpečí
www.streetwork.cz - Asociace streetwork sdružující nízkoprahové sociální služby
www.koordona.cz - Koalice organizací proti domácímu násilí

Seznam příloh

Příloha 1 - statistika činů jinak trestných a provinění v ČR v letech 2001 – 2006

- činy jinak trestné u nezletilých osob
- provinění u mladistvých osob

Příloha 2 - grafické znázornění a porovnání výše uvedených statistik

- 1. graf - vraždy
- 2. graf - násilné činy

Příloha 3 - grafické znázornění a porovnání výše uvedených statistik

- 3. graf - mravnostní činy
- 4. graf - krádeže

Příloha 4 - grafické znázornění a porovnání výše uvedených statistik

- 5. graf - majetkové činy
- 6. graf - ostatní kriminální činy

Činy jinak trestné u nezletilých osob ve věku do 15 let

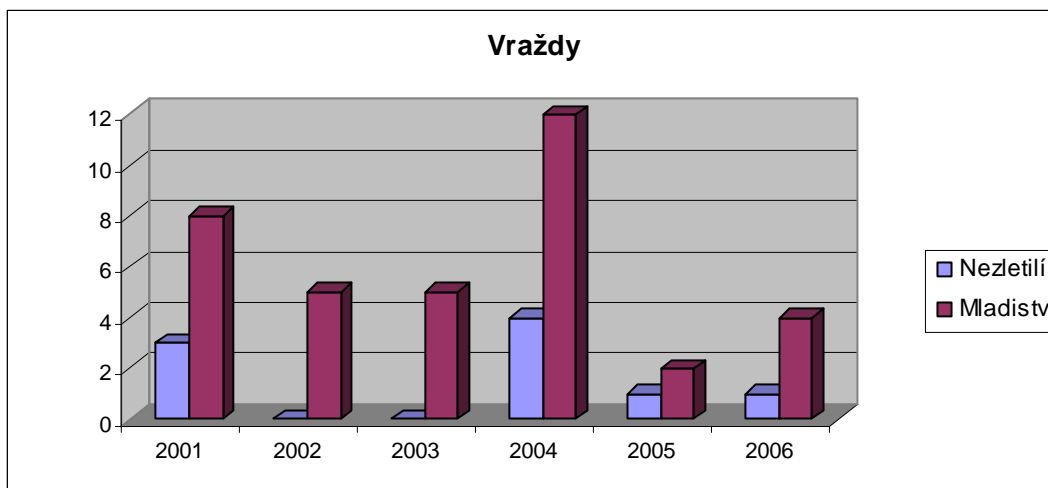
Česká republika	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Vraždy	3	0	0	4	1	1
Násilné činy	1285	982	873	705	581	544
Mravnostní činy	141	119	120	92	104	74
Krádeže	6181	3168	2495	1802	1682	1686
Majetkové činy	7214	3419	2731	1953	1786	1820
Ostatní krim. činy	977	752	698	359	434	407

Provinění u mladistvých osob ve věku od 15 do 18 let

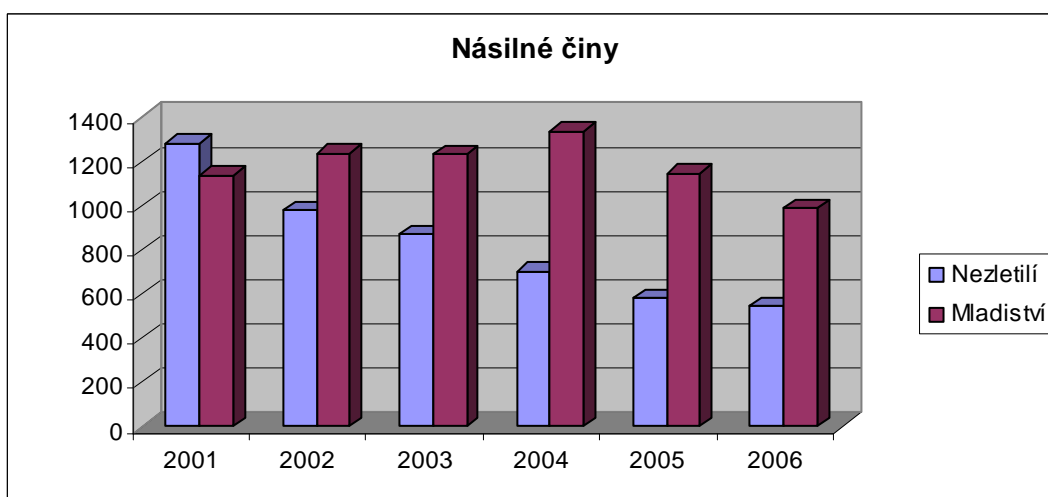
Česká republika	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Vraždy	8	5	5	12	2	4
Násilné činy	1141	1241	1235	1341	1149	990
Mravnostní činy	181	229	194	161	190	175
Krádeže	8745	6955	5943	4455	4396	3905
Majetkové činy	9650	7294	6229	4701	4643	4159
Ostatní krim. činy	1392	1535	1612	1249	1197	1143

Příloha 2

Vraždy	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Nezletilí	3	0	0	4	1	1
Mladiství	8	5	5	12	2	4

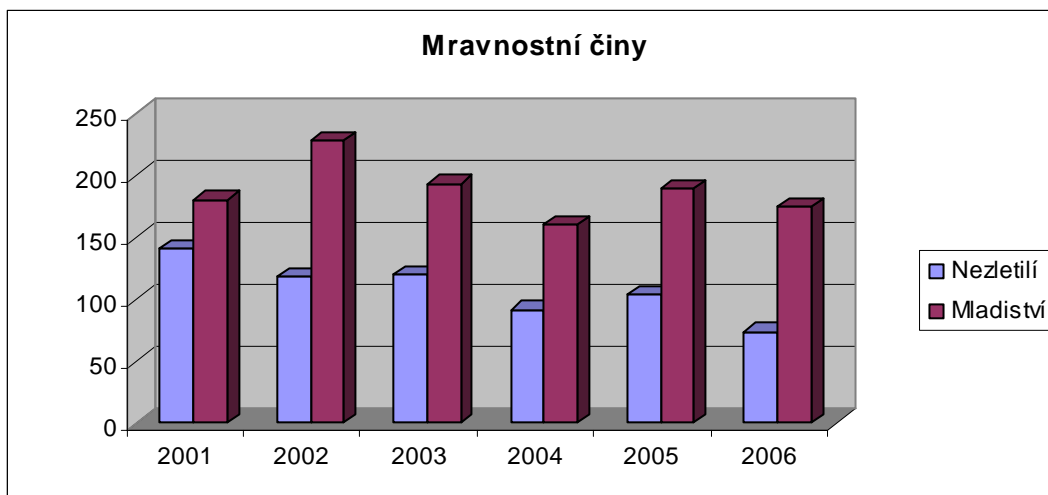
Násilné činy	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Nezletilí	1285	982	873	705	581	544
Mladiství	1141	1241	1235	1341	1149	990

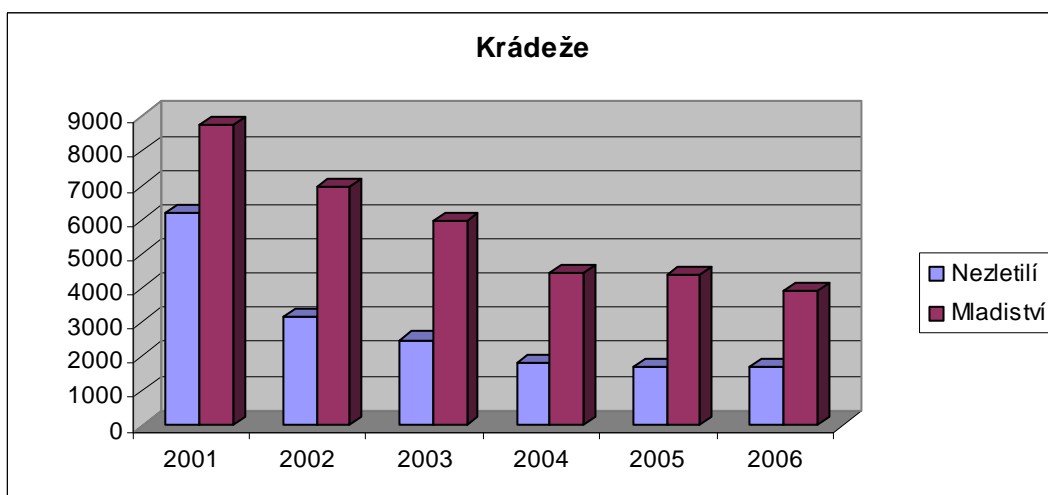

Příloha 3

Mravnostní činy	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Nezletilí	141	119	120	92	104	74
Mladiství	181	229	194	161	190	175

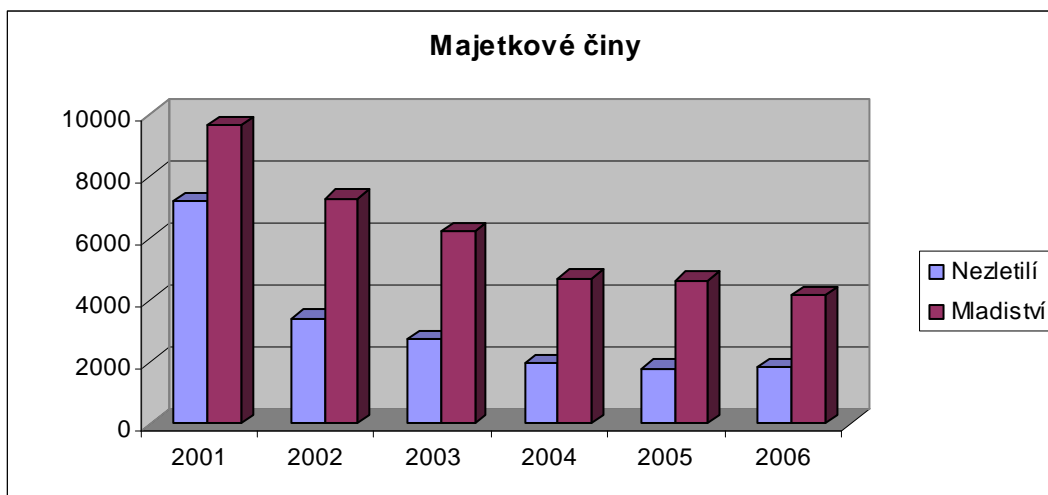

Krádeže	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Nezletilí	6181	3168	2495	1802	1682	1686
Mladiství	8745	6955	5943	4455	4396	3905

Příloha 4

Majetkové činy	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Nezletilí	7214	3419	2731	1953	1786	1820
Mladiství	9650	7294	6229	4701	4643	4159

Ostatní krimi. činy	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Nezletilí	977	752	698	359	434	407
Mladiství	1392	1535	1612	1249	1197	1143

